

SOKE-hanke 2011-14 loppuraportti

Somalialaisen kansalaistoiminnan kehittämishanke

Somalialaisen kansalaistoiminnan kehittämishanke SOKE on vuosina 2011-14 rakentanut valtakunnallisen verkoston suomensomalialaisista järjestöistä ja kantasuomalaisista yhteistyökumppaneista. SOKE-hanke on ollut yhteistyössä noin 40 suomensomalialaisen järjestön kanssa. Järjestöt ovat saaneet tukea, neuvontaa ja koulutusta yhdistystoiminnasta, verkostoituneet sekä paikallisesti että keskenään ja laajentaneet toimintaansa uusille alueille. Somalialaisten liitolla on kumppaneinaan asiantunteva ohjausryhmä järjestöelämän osaajia ja viranomaisia sekä mentorijärjestönä Suomen settlementtiliitto. Somalialaisten liiton tapahtumiin ja toimintaan on SOKE:n hankekaudella osallistunut noin tuhat henkilöä. Järjestöjen koulutuksia sekä tuki- ja neuvontatapaamisia on järjestetty kymmeniä Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella, Jyväskylässä, Vaasassa, Oulussa, Kajaanissa ja Lieksassa. Somalialaisten liiton strategisena painopisteenä seuraavan kymmenen vuoden aikana on vahvistaa valtakunnallista kattojärjestöroolia sekä rekrytoida toimintaan mukaan enemmän naisia ja toisen maahanmuuttajasukupolven nuoria. Kansainvälinen toiminta on käynnistynyt ja siihen tullaan panostamaan tulevaisuudessa. Vahvat diasporayhteisöt tukevat maahanmuuttajia kotoutumisessa ja ovat tärkeitä myös Somalian jälleenrakentamisessa demokraattiseksi valtioksi.

Sisällysluettelo

Yhteenveto	3
SOKE-hankkeen tausta	4
Yhteistyökumppanit	5
Hankesuunnitelman tavoitteet: Kehittämishanke perustoiminnan turvaamiseksi.....	5
Toimintamuodot ja tuotokset	6
2.1 SSL:n hallinnon kehittäminen	6
2.2 Laajapohjaisen verkostoyhteistyön luominen	7
2.3 Tuki- ja neuvontatoiminnan palvelujen luominen järjestöille	8
2.5 Vaikuttamis- ja asiantuntijatyö.....	9
2.6 Tiedottaminen, viestintä	10
2.7 Paikallisten toimintamallien kehittäminen Itä-Helsingissä	11
2.8 Kansainvälinen toiminta.....	12
IV Tulosten ja vaikutusten arviointi	12
V Tulokset	12
1. Kattojärjestöroolin vahvistuminen	13
2. Laajapohjainen verkostoyhteistyö	15
3. Tuki-, neuvonta- ja koulutuspalvelut yhdistyksille	16
4. Hyvä hallinto	18
5. Aktiivinen tiedottaminen ja viestintä	19
6. Tuki- ja neuvontapalvelut maahanmuuttajille	20
VI Vaikutukset	20
VII Haasteet ja ongelmat	22
VIII Hyvien käytäntöjen juurruttaminen: Suomen somalialaistenliitto vuodesta 2015 eteenpäin	25

YHTEENVETO SOKE-HANKKEEN TOIMINNASTA

Suomensomalialaisilla on vireä kansalaistoiminta ja he ovat erittäin kiinnostuneita vaikuttamaan omaan asemaansa kansalaisjärjestöjen kautta. Vilkas kansalaistoiminta parantaa kotoutumista sekä lisää osallisuutta ja hyvinvointia, vaikka lähtökohdat ovatkin haastavat. Suomen somalialaisten liitto (aiemmin Suomen somaliliitto) on onnistunut saamaan kohderyhmänsä liikkeelle erittäin hyvin, sillä SOKE:n hankekaudella erilaisiin koulutuksiin, tilaisuuksiin ja toimintoihin on osallistunut noin tuhat ihmistä.

SOKE-hankkeen kolmen vuoden toiminnan tuloksena hallinto- ja toimintarakenteita on parannettu niin, että liitolla on edellytykset hoitaa kattojärjestörooliin kuuluvat tehtävät suomalaisten järjestöstandardien mukaisesti. Liiton ydintehtäviä ovat jäsenjärjestöpalvelut, tiedotus-, asiantuntija- ja vaikuttamistyö, edunvalvonta- ja neuvontapalvelut sekä kansainvälinen toiminta. Strateginen suunnitelma vuoteen 2025 ohjaa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä.

Somalialaisten liitolle on hankekaudella rakennettu laajapohjainen yhteistyöverkosto, johon kuuluu noin 40 suomensomalialaista yhdistystä eri puolelta maata sekä noin 10 kantasuomalaisesta asiantuntijasta koostuva ohjausryhmä. Säännöllistä tiedonvaihtoa liitolla on kuntien viranomaisten, ministeriöiden, virastojen ja poliisin sekä useiden maahanmuuttajajärjestöjen ja erilaisten hankkeiden kanssa. Verkostoyhteistyö on Suomensomalialaisten liiton toiminnan perusta. Liitto on kytkeytynyt osaksi kansalaisyhteiskuntaa ja sillä on jatkuvaa vuoropuhelua päätöksenteko- ja viranomaisjärjestelmien kanssa. Liiton edustajia on mukana asiantuntijaelimissä, se laatii lausuntoja ja kannanottoja, kerää ja levittää tietoa.

Suomensomalialaisille yhdistyksille on järjestetty sekä isoja koulutus- ja verkostoitumistapahtumia ja seminaareja että räätälöityä tuki-, koulutus- ja neuvontatoimintaa pienryhmissä useita kymmeniä kertoja. Koulutuksiin ja neuvontaan on osallistunut n. 200 henkilöä noin 40 eri järjestöstä. SOKE:n hankekaudella toimintaa on ollut kymmenellä paikkakunnalla. Pienryhmätoiminta on osoittautunut järjestöasiakkaiden tarpeiden ja osaamisen kannalta tulokselliseksi toiminnaksi. Se on ollut räätälöityä yhdistystoiminnan koulutusta ja neuvontaa, joka on vastannut suoraan järjestöjen tarpeisiin ja lisännyt niiden kykyä selviytyä yhdistystoiminnasta itsenäisesti. Mikäli liitolla on vuonna 2015 mahdollisuus palkata toimistoon jäsenjärjestökoordinaattori, tätä toimintaa jatketaan. Mikäli palkatun työntekijän panosta ei ole käytössä, toimintaa jatketaan vapaaehtoisten työpanoksen varassa ja luodaan vertaistuen verkostoja aktiivisten suomensomalialaisten järjestöjen välille.

SOKE:n hankekaudella on käynnistetty liiton kansainvälinen toiminta. Suomensomalialaiset ovat olleet aloitteen tekijöitä ja organisaattoreita pohjoismaisessa diasporaverkostossa sekä osallistuneet globaalin somalialaisen diasporan järjestäytymiseen.

Suomensomalialaiset ovat yhteydessä liittoon päivittäin ja saavat siltä tukea ja asiointiapua monissa erilaisissa tilanteissa. Liitossa tunnetaan maahanmuuttajien arkielämän tilanteet ja haasteet erittäin hyvin, niihin etsitään aktiivisesti ratkaisuja ja tietoa viedään eteenpäin päätöksentekijöille. Ongelmana on tosin edelleen yksilöiden tukitoimien resursointi, sillä työhön ei ole saatu pysyvää rahoitusta. Asiakaskontakteja on ollut pari sataa vuodessa.

Somalialaisten ja kantasuomalaisten kanssakäymistä edistäviä toimintamalleja on SOKE-hankekaudella kokeiltu Itä-Helsingissä ja niitä vakiinnutetaan mm. käynnissä olevan *Anti-marginalization* –hankkeen puitteissa. Malleista on levitetty tietoa myös yhteistyöverkostossa, sillä paikallisen toiminnan malleja voidaan soveltaa missä päin maata tahansa. Ruoka- ja käsityökurssit, luonnossa liikkuminen sekä

Naapurikahvila-malli ovat luontevia tapoja tutustua samalla asuinalueella eläviin ihmisiin sekä samalla tiedottaa asukkaita kiinnostavista yhteisön asioista.

Vuosina 1997-2014 järjestö on toiminut nimellä Suomen somaliliitto ry. Vuonna 2014 nimi on virallisesti muutettu muotoon Suomen somalialaisten liitto ry. Uusi nimi vakiinnutetaan käyttöön asteittain, mutta toistaiseksi kotisivu- ja sähköpostiosoitteiden muoto on vielä Somaliliitto. Omassa viestinnässään liitto käyttää yleensä termiä ”suomensomalialainen” viittaamaan edustamaansa ihmisryhmään, sillä tämä termi lähentää somalialaisia Suomessa maan vanhoihin ja vakiintuneisiin vähemmistöihin, kuten suomenruotsalaiset, -venäläiset tai tataarit eikä loukkaa ketään. Osa somalialaisia kokee pelkän somali-sanan käyttämisen jossain määrin loukkaavana tai häiritsevänä.

I SOKE-hankkeen tausta

Somalialaisen kansalaistoiminnan kehittämishanketta (SOKE) valmisteltiin 2010-luvun vaihteessa. Tuolloin Suomen somalialaisten liiton tehtäväkenttä ja toiminnan vaatimukset olivat kasvaneet huomattavasti. Liiton odotettiin toimivan yhdistysten kattojärjestönä sekä vastaavan kasvavan suomensomalialaisen väestön tiedon ja edunvalvonnan tarpeisiin sekä edistävän heidän hyvinvointiaan ja osallistumismahdollisuuksiaan. Liiton yhteistyökumppaneiden määrä oli kasvanut ja käynnissä oli useita hankkeita eri kumppaneiden kanssa.

Vapaaehtoisilta luottamushenkilöiltä vaadittiin yhä enemmän asiantuntijuutta, osallistumista erilaisiin elimiin ja tilaisuuksiin, monenlaisten toimintojen järjestämistä sekä liiton toiminnan ja talouden pitkäjänteistä suunnittelua. Käynnissä olevat hankkeet vaativat dokumentointia, raportointia ja seurantaa. Oli ilmeistä, että tehtävälista ja vaatimukset olivat aivan liian suuret pelkästään vapaaehtoisten hoidettaviksi. Liittoa oli sen koko olemassaolon ajan vuodesta 1997 saakka hoidettu vapaaehtoisvoimin, lukuun ottamatta satunnaisia tukityöllistettyjä työntekijöitä ja työharjoittelijoita. Kaikilla luottamushenkilöillä oli myös kokopäivätyö.

Samaan aikaan liiton sisäinen tilanne oli hyvin tulehtunut henkilöristiriitojen ja näkemyserojen vuoksi. Vapaaehtoisten luottamushenkilöiden taloushallinnon osaaminen ei ollut pysynyt laajentuneen toiminnan vaatimusten tahdissa eikä liitossa oltu tehty riittävää ohjeistusta hallinnon hoitamiseen eli selkeää talous- ja hallintosääntöä, mikä lisäsi epäluottamusta ja väärinkäytössyytöksiä liiton valtuuston ja hallituksen välillä erityisesti vuosina 2011-12. Ristiriidat päättyivät lopulta mediajulkisuuteen YLE:n MOT-ohjelmassa marraskuussa 2012.

SOKE-hanke suunniteltiin liiton perustoiminnan turvaamiseksi, jotta liiton kattojärjestörakenteita voitaisiin kehittää kokopäivätoimisten työntekijöiden toimesta yhdessä luottamushenkilöiden kanssa ja samalla rakentaa valtakunnallista verkostoa eri puolilla maata toimivien suomensomalialaisten yhdistysten kanssa ja auttaa niitä kouluttautumaan yhdistystoiminnassa. Liiton sisäiset ristiriidat hidastivat hankkeen käynnistymistä. Lopulta kaksi projektityöntekijää rekrytoitiin syksyllä 2011 ja he pääsivät aloittamaan työnsä vuodenvaihteessa 2011-12.

Samana ajankohtana, jolloin SOKE-hanke käynnistyi, myös Somalian tilanne oli erittäin vaikea ja väkivaltaisuuudet kärjistyneet. Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden, myös somalialaisten, määrä kasvoi vuosina 2008-09. Heidän joukossaan oli runsaasti myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, kuten alaikäisiä ilman huoltajaa olevia turvapaikanhakijoita, yksinhuoltajaisia ja väkivallan kohteeksi

joutuneita, traumatisoituneita henkilöitä. Jatkuva uusien tulijoiden virta vaikutti myös kansalaisjärjestökenttään.

Samaan aikaan Suomen poliittisessa kentässä tapahtui muutoksia. Ensimmäistä kertaa esiin astui poliitikkoja ja ryhmiä, joiden agendalla päällimmäisenä oli pakolaisvastaisuus - vaikka ryhmät ja poliitikot itse identifioivatkin itsensä ”maahanmuuttokriittisiksi”. Pakolaisvastainen kansalaismielipide ryöpsähti esiin. Pakolaisvastaisuus kanavoitui erityisesti internetiin, mutta monet somalialaiset kertoivat myös lisääntyneestä katurasismista. Somalialaisissa näkyvänä vähemmistönä tiivistyi monta ksenofobiaa aiheuttavaa piirrettä: tummaihoisuus, islaminuskoisuus ja pakolaisuus. Kun maahan saapuvien somalialaisten määrä kasvoi tasaisesti taloustaantumalla vallatessa alaa, työmarkkinoiden ulkopuolella tilastoissa oli kaiken aikaa paljon somalialaisia ja he saivat kärsiä myös yhteiskunnan varoilla elävän pakolaisen leimasta. Kattojärjestöön kohdistui paineita vaikuttaa somalialaisten hyvinvointiin ja Suomen poliittiseen ilmapiiriin. Liiton toimistoon kohdistui aika ajoin rasistista häirintää.

II Yhteistyökumppanit

Läheisin yhteistyökumppani hankkeessa on ollut mentorijärjestönä toimiva Suomen settlementiliitto ja sen monikulttuurisen työn toimiala. SOKE:n ohjausryhmässä toimivat lisäksi edustajat Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO:sta, Helsingin kaupungin maahanmuutto-osastolta, Kalliolan setlementistä, Suomen pakolaisavun Järjestöhautomosta, Suomen mielenterveysserasta sekä Vähemmistövaltuutetun toimistosta. Ohjausryhmä on kokoontunut hankekauden aikana 12 kertaa. Tapaamisten välillä liiton tilanteesta on lähetetty katsauksia sähköpostitse. Helsingin kaupungin aluetyön yksikön kanssa on tehty erittäin läheistä yhteistyötä yhdyskuntatyöntekijän kautta mm. kurssien, ryhmätoiminnan ja matalan kynnyksen toiminnan järjestämisessä. Suomen pakolaisavun KOTILO-hankkeen kanssa järjestettiin koulutustilaisuuksia somaliyhdistyksille vuonna 2013. Paikallisista partnereista Itä-Helsingissä Sovinto ry:n kanssa on tehty yhteistyötä vuodesta 2013 neuvonnassa, tiedotuksessa ja koulutus- ja työllistymispolkujen etsimisessä yksityisasiakkaille. Yhteistyötä on ollut myös Kallahden koulun, Pasilan ja Herttoniemenrannan asukastalojen, suomalais-ruotsalaisen kulttuurikeskus Hanasaaren, tiedotuskeskus Luckanin kanssa ja Nuorten yhteiskuntatakuu (NYT) –hankkeen kanssa. Viranomaisten puolella liitto on pitänyt yhteyttä ulkoasianministeriön, poliisin ja suojelupoliisin, Maahanmuuttoviraston ja työvoimaviranomaisten kanssa mm. keskustelujen ja kuulemistilaisuuksien muodossa.

III Tavoitteet ja toimintamuodot

SOKE-hankkeen työkenttä oli alusta lähtien kaksinainen. Se sisälsi sekä ensinnäkin Suomen somalialaisten liiton sisäisen kattojärjestörooliin liittyvän kehittämistyön että toiseksi jäsenyhdistysten ja muiden yhdistysten kanssa tehtävän koulutus- ja neuvontatyön sekä muun yhteistyön. Tämä teki työn organisoinnista varsin haasteellista, sillä tehtävänä olivat sekä kehittämistoimenpiteet että Somaliliiton hallinnon, perustoiminnan ja yksityishenkilöiden neuvontapalvelujen hoitaminen työntekijöiden ja luottamushenkilöiden kesken, lisäksi samaan aikaan tehtävänä oli rakentaa kontaktit ja yhteistyöverkostot suomensomalialaiseen järjestökenttään.

1. Hankkeen tavoitteet projektisuunnitelman mukaisesti: Kehittämishanke järjestön perustoiminnan turvaamiseksi

Hankkeen päätavoite oli rakentaa ja parantaa liiton hallinnointi- ja toimintarakenteita kansalaistoiminnalle, edunvalvonnalle ja jäsenyhteisöjen resurssilähteenä toimimiselle, asiantuntijana toimimiselle ja tiedonvälittämiselle.

Osatavoitteina olivat: järjestökulttuurin kehittäminen, kirjattujen toimintatapojen ja käytäntöjen luominen, mentorointi- ja perehdyttämismallien luominen luottamushenkilöille ja työntekijöille, edunvalvonnan ja vaikuttamistoiminnan kehittäminen, viestintärakenteiden sekä strategisen suunnitelman luominen, alueellisen toiminnan kehittäminen eri paikkakunnilla sekä alueellisten toimijoiden kouluttaminen järjestötoimintaan.

Tavoitteet olivat isot ja tekivät hankkeesta lähtökohdiltaan haastavan sekä hankkeen työntekijöille että luottamushenkilöille. Työn organisoiminen on vaatinut paljon yhteisiä tapaamisia, keskusteluja luottamushenkilöiden ja työntekijöiden välillä sekä aikatauluttamista. Työntekijöillä on 7,5 tuntia työaikaa päivässä, vapaaehtoisilla päivätyön ohella yleensä vain muutamia tunteja viikossa. Työntekijöiden laatimista aikatauluista piti usein joustaa. Tavoitteista ei kuitenkaan haluttu luopua tai tinkiä. Kaikki hankesuunnitelmaan kirjatut asiat olivat luonteeltaan sellaisia kansalaisjärjestötoiminnan perusasioita, että ne oli välttämätöntä saattaa kuntoon perustoiminnan turvaamiseksi. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että rakennetaan valtakunnallinen yhdistysten verkosto ja selvitetään tarpeet ja odotukset, joita suomensomalialaisten järjestöjen kentällä on suhteessa kattojärjestöön.

2. Toimintamuodot ja tuotokset

Seuraavassa hankkeen toimintamuotojen kuvaus, jonka yhteydessä kerrotaan tärkeimmät siihen liittyvät tuotokset.

2.1 SSL:n hallinnon kehittäminen

Liiton hallintoon laadittiin seuraavat asiakokonaisuudet sisältävä kehittämisohjelma: asiakirjahallinnon parantaminen, kirjanpidon ja tilintarkastuksen siirtäminen ammattilaisille, sääntöuudistus, jäsenhallinta/jäsenrekisteri sekä jäsenpalvelut, luottamushenkilöiden perehdyttämishjelma, toiminta- ja taloussäännön laatiminen, hallituksen luottamushenkilöiden työnjako sekä valtuuston työryhmätyöskentelyn kehittäminen sekä strategian laatiminen. Kehittämisohjelman toimet toteutettiin asteittain hankkeen loppuun mennessä, tosin sääntömuutokset eivät toteutuneet alkuperäisen suunnitelman mukaisesti eikä myöskään valtuuston työryhmätyöskentely ole juurtunut tavoitteiden mukaisesti. (ks. tarkemmin luku VII Ongelmat ja haasteet) Jäsenrekisterin luomiseen käytettiin myös Helsingin kaupungin maahanmuutto-osaston myöntämää avustusta. Hallituksen työtaakkaa on aiempaan verrattuna pystytty kohtuullistamaan, hallituksen sisäinen työnjako on saatu toimimaan tyydyttävästi ja luottamushenkilöiden resursseja on työntekijöiden myötä vapautunut liiton strategiseen johtamiseen.

Tuotokset: Tietokantapohjainen jäsenrekisteri, talous- ja hallintosääntö, hallituksen työnjako, SSL:n strategia vuoteen 2025

2.2 Laajapohjaisen verkostoyhteistyön luominen

Kantasuomalaisten yhteistyökumppaneiden lisäksi SOKE-hankkeella ollut yhteistoimintaa noin 40 suomensomalialaisen järjestön kanssa. Näistä hyvin tiivistä yhteistyötä on ollut 15- 20 järjestön kanssa. Ainakin 10 uutta järjestöä on perustettu SOKE-hankkeen toimintakauden aikana vuosina 2011-14 eli SOKE-hanke on seurannut niiden toimintaa perustamisesta lähtien, vaikkakaan hanke ei ole sinänsä pyrkinyt lisäämään perustettavien järjestöjen määrää. Noin 15-20 järjestön kanssa on pidetty yhteyttä säännöllisesti, seurattu järjestön vuosikellon mukaista toimintaa, osallistuttu niiden sääntömääräisiin kokouksiin sekä fasilitoitu järjestöjen verkostoitumista omassa toimintaympäristössään. Yhdistyksiä on avustettu niille uusien toimintamuotojen suunnittelussa (esimerkiksi EU:n tukemat nuorisohankkeet, liikuntatoiminta, paikallinen neuvontatoiminta)

Tarpeiden kartoittaminen tehtiin sitä varten laaditun kyselyn avulla. Kyselyssä kerättiin tietoa järjestön taustasta, jäsenistöstä, pääasiallisista toimintamuodoista, yhteistyökumppaneista sekä asioista, joissa järjestö koki tarvitsevansa ulkopuolista neuvontaa tai tukea. (Taulukko yhdistyksistä liitteinä). Enemmistö haastatelluista yhdistyksistä koki tarvitsevansa apua monilla järjestötoiminnan alueilla, kuten seuraavissa: 1. Resurssien hankkiminen järjestötoimintaan, kuten erilaisten toiminta-avustusten, toimintatilojen ja harjoittelijoiden/osa-aikatyöntekijöiden hankkiminen, 2. Viranomaisyhteistyö 3. Somalijärjestöjen keskinäinen verkostoituminen ja yhteistyön lisääminen 4. Yhteistyön virittäminen kantasuomalaisten järjestöjen kanssa. Näihin odotuksiin pyrittiin vastaamaan koulutuksella ja neuvonnalla. Kartoitusta varten haastateltiin järjestötoimijoita pääosin vuosina 2012-13, mutta uusia yhdistyksiä SOKE:n verkostoon ilmestyi koko hankkeen ajan, vielä syksyllä 2014. Selvityksen perusteella suurin osa järjestöistä on jäsenmäärältään pieniä (jäseniä useimmiten alle 100) ja paikallisia. Tyypillisimmät toimintamuodot ovat koululaisten tukiovetus, lasten ja nuorten toiminnat, naisten ryhmät ja liikuntamahdollisuuksien järjestäminen. Yhteistyökumppaneita varsinkin uusilla yhdistyksillä on yleensä sangen vähän. Juuri tästä syystä verkostoitumista pyrittiin SOKE:n työntekijöiden toimesta auttamaan alulle, sillä se on tuoreille järjestöille tärkeää. Järjestöt ovat toiminnan vakiinnuttua hakeneet toimintoihinsa avustusta mm. kuntiensä sosiaali- ja terveystalokunnalta ja liikuntatoimelta.

Perinteinen suomensomalialaisen yhdistyksen tyyppi on ollut se, että tietyltä alueelta kotoisin olevat ihmiset ovat perustaneet yhdistyksen, joka Suomessa tehtävän työn lisäksi tukee lähtöaluetta. Muutamat niistä ovat jo pitkään toimineita ja vahvoja järjestötoimijoita (esim. Puntland Community, Somalimaa - yhdistykset sekä Somalia-verkostossa toimivat 20-30 kehitysyhteistyöjärjestöä)

Suomensomalialaisten järjestöjen luonteessa on tapahtunut jonkin verran muutoksia. Viime vuosina on syntynyt yhä enemmän tietyn asuinalueen ympärille muodostuneita järjestöjä, esimerkiksi Kontulan somalialaiset, Länsi-Helsingin somaliyhteisö, Barwaaqo sekä muutamia espoolaisia ja vantaalaisia järjestöjä, jotka pyrkivät vaikuttamaan nimenomaan kyseisen alueen somalialaisten ja muidenkin maahanmuuttajien elämänlaatuun. Myös maakunnissa on yhdistyksiä, jotka edustavat suomensomalialaisia tietyillä alueilla (Pohjois-Suomen somalialaisten tukiyhdistys, Keski-Suomen somaliyhdistys, Pirkanmaan somalialaiset ry, Kajaanin somaliseura, Länsi-Suomen somaliseura jne.) Toiminta on usein painottunut koulunkäynnin tukemiseen, perhetyöhön, harrastusmahdollisuuksien sekä naisten aktivoimiseen. Nämä yhdistykset eivät yleensä ole jakautuneet klaanin tai lähtöalueen mukaan vaan niissä toimii eri alueilta kotoisin olevia ihmisiä, mitä voi pitää erittäin myönteisenä piirteinä. Eräs haastateltava totesi, ettei klaaniajattelu ole yhteensopiva tämän tyyppisen järjestötoiminnan kanssa vaan siitä pitää luopua.

Tuotokset: valtakunnallinen suomensomalialainen järjestöverkosto, kartoitus yhdistystoiminnasta sekä tämän pohjalta luodut koulutus- ja neuvontamallit (ks kohta 2.3).

2.3 Tuki- ja neuvontatoiminnan palvelujen luominen järjestöille

Koulutus-, neuvonta- ja tukitoimintamallien luomiseen sisältyi monia vaiheita. Hankkeen aikana yhteistyön tai palvelujen saamisen ehtona ei ollut jäsenyys liitossa vaan kaikkien halukkaiden suomensomalialaisten yhdistysten kanssa oltiin valmiita yhteistyöhön. Kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana suunniteltiin ja toteutettiin seminaarityyppisiä koulutus- ja verkostoitumistilaisuuksia SSL:n ja paikallisten järjestöjen luottamushenkilöille. Näitä suunniteltiin yhdessä Suomen settlementiliiton kanssa, josta saatiin myös kouluttajia. Tilaisuuksissa käsiteltiin yhdistyksen hallintoa ja taloutta, lakisäätöisiä tehtäviä, luottamushenkilöiden rooleja, vapaaehtoisuutta, yhteistyötä kunnan ja valtion viranomaisten kanssa (2012) sekä dokumentointia ja raportointia (2013). Näistä tilaisuuksista saatiin myönteistä palautetta ja niiden koettiin palvelevan erityisesti eri puolilta maata tulevien järjestöjen keskinäistä verkostoitumista. Kahden ensimmäisen vuoden aikana toteutettiin myös pienimuotoisempia info- ja keskustelutilaisuuksia mm. yhteistyössä KOTILO-hankkeen ja Kalliolan settlementin kanssa sekä koulutus- ja verkostoitumistilaisuuksia eri paikkakunnilla paikallisjärjestöjen luottamushenkilöille.

Koulutustilaisuuksista kirjallisesti saatu palaute oli myönteistä; esimerkiksi dokumentointi ja raportointi - koulutuksesta 2013 tuli vain myönteistä palautetta sekä sisällön että toteuttamistavan (yhden illan tilaisuus) osalta. Palautteissa mainittiin, että tietosisältö olisi tarpeen kaikille uusille järjestöille. Toisaalta esille tuli se, että järjestöjen vapaaehtoiset ovat pääosin työssä käyviä tai opiskelevia ja he toivovat lyhyitä, tehokkaita koulutuksia iltaisin tai viikonloppuisin. Koko päivän tai viikonlopun koulutus vaatii tuntuvaa sitoutumista.

Viimeisen toimintavuoden(2014) aikana järjestöjen koulutusta painotettiin henkilökohtaiseen neuvontaan luottamushenkilöille sekä pienryhmätoimintaan, sillä näillä metodeilla saatiin työntekijöiden ja osallistujien kokemuksen mukaan aikaan hyviä tuloksia. Yhteyttä SOKE-hankkeen ja järjestöjen kesken on pidetty vähintään viikoittain. Yhdistyksille annettiin neuvontaa ja opastusta niistä aiheista, joista he sitä pyysivät. Pienryhmissä, joihin osallistui luottamushenkilöitä 1-5 järjestöstä aiheesta ja ajankohdasta riippuen, käsiteltiin hyvin käytännönläheisellä tavalla mm. yhdistyksen talous- ja hallintoasioita, työnjakoa ja vapaaehtoisuutta. Yhdistysten laatimia hankesuunnitelmia ja -raportteja käytiin läpi yhdessä. Toimintaa ja tapaamisia oli pääkaupunkiseudun kuntien lisäksi Vaasassa, Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä, Kajaanissa ja Lieksassa. Liiton luottamushenkilöt osallistuivat osaan matkoista maakuntiin. Järjestöille korostettiin dokumentoinnin ja raportoinnin tärkeyttä sekä sitä, että pakolliset, vuosittaiset toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, talousarvio ja tilinpäätös tulee hoitaa alusta lähtien moitteettomasti. Korostettiin sitä, että vasta kun nämä perusasiat on hoidettu kunnolla, voi alkaa tehokkaasti verkostoitua ja etsiä yhteistyökumppaneita.

Tuotokset: SSL:n luottamushenkilöiden koulutusmalli, info- ja keskustelutilaisuudet, räätälöidyt koulutukset yhdistysten luottamushenkilöille (pienryhmätyöskentely) Toimintamuotoina olivat 1. Seminaarityyppiset 1-2 päivän koulutuspäivät ja 2. Räätälöity pienryhmäopetus 3. Järjestöneuvonta: Työntekijät ovat olleet tarpeen mukaan käytettävissä neuvontaan puhelimitse, sähköpostitse tai heidän kanssaan on sovittu tapaaminen joko liittoon tai paikallisjärjestön toimitilaan.

2.3 Edunvalvonta ja neuvontapalvelut

Somalialaisten liiton edunvalvonta- ja neuvontapalvelut vuosina 2012-14 ovat sisältäneet tavallisten suomensomalialaisten neuvontaa ja asiointiapua. Yhteydenottoja asiakkailta on ollut runsaasti, noin 200 vuodessa. Työtä on jaettu vapaaehtoisten ja työntekijöiden kesken; osa asiakkaista on ohjattu eteenpäin oikealle viranomais- tai muulle taholle. Toiminnassa on hahmottunut joitakin erityisryhmiä, joiden tilanteeseen tulee vaikuttaa pitkäjänteisesti.

Luku- ja kirjoitustaidottomuus on Somaliassa yleistä, erityisesti naisilla. Tutkimusten mukaan noin kolmasosa Suomen somalialaisista naisista ei ole käynyt kotimaassaan koulua. Luku- ja kirjoitustaidottomina maahan tuleville on omia kielikursseja, joilla voi samanaikaisesti oppia luku- ja kirjoitustaitoa sekä suomenkieltä. Useimmat oppivat lukemaan ja kirjoittamaan uudessa kotimaassa, mutta se vie aikaa etenkin isojen perheiden vanhemmilta ja lukutaitoisuuden kirjo on laaja. Heikon luku- ja kirjoitustaidon omaavat hakevat usein asiointiapua liitosta, sillä järjestelmän ja viranomaistoiminnan ymmärtäminen on vaikeaa. Maahanmuuttajien on selvästi helpompi kääntyä oman järjestönsä kuin esimerkiksi suomalaisen naapurinsa puoleen, mikäli apua tarvitaan. Palvelujen saamisen ehtona ei ole ollut liiton jäsenyys vaan kaikkia asiakkaita on pyritty auttamaan mahdollisuuksien mukaan.

Somalialaisten liitossa on vuosina 2012-14 seurattu mm. luku- ja kirjoitustaidottomina maahan tulleiden kansalaisuuden hakijoiden asemaa sekä järjestetty heille yhdessä suomenkielen opettajien kanssa kansalaistamisprosessissa vaadittavia kielitestimahdollisuuksia, Luetaan yhdessä -toimintaa ja YKI-kurssi. Myöhäisessä oppivelvollisuusiässä maahan tulleiden luku- ja kirjoitustaidottomien nuorten tilanteita on seurattu oppilaitoksissa ja pyritty edistämään sitä, että he saavat peruskoulun päästötodistuksen.

Syrjinnän tai rikoksen kohteeksi joutuneita henkilöitä on ohjattu eteenpäin tekemään ilmoituksia viranomaisille, vähemmistövaltuutetulle tai hakemaan sovitteluapua. Lisäksi asiakkaita on avustettu työharjoittelu- ja opiskelupaikan löytämisessä, viranomaisasioinnissa liittyen oleskelulupa-, perhesidelupa- ja kansalaisuusasioihin, velkaneuvontaan hakeutumisessa, lastensuojelutapauksissa ja ulkomailla kadonneiden omaisten etsinnässä. Viranomaisen kaltoin kohtelemaksi joutuneita on ohjattu oikeusavun piiriin tai avustettu kantelun tekemisessä.

Neuvontatoiminnan resursointi on ollut liitolle vaikea kysymys, sillä varsinaista rahoitusta siihen ei ole saatu muuta kuin projektiluontoisesti sisäministeriöltä vuonna 2011. Edunvalvonta- ja neuvontapalveluja on pystytty toteuttamaan, koska kattojärjestön verkosto on laaja, tietämys yhteiskunnan eri toimijoista on ollut hyvä ja hankkeen aikana sillä on ollut työntekijät. Asiakkaiden palvelu on kuitenkin ollut hyvin kuormittavaa sekä SOKE:n työntekijöille että luottamushenkilöille. Se on myös vienyt resursseja muilta hankkeen toiminnoilta. Hankkeen aikana oli haasteellista ehtiä edes dokumentoida asiakaskontakteja, sillä työtä on ollut todella paljon. Tästä syystä liitto ei ole ehtinyt tehdä esimerkiksi asiakastytyväisyyskyselyä, josta olisi varmasti ollut hyötyä palvelujen arvioinnissa. Kaikkia asiakkaita ei luonnollisesti ole pystytty auttamaan suoraan liitossa, vaan osa asiakkaista on ohjattu eteenpäin asianmukaiselle taholle. Kaikille on kuitenkin pystytty antamaan jotakin neuvontaa tai apua ja kaikki asiakkailta saatu suullinen, spontaani palaute on ollut myönteistä.

Tuotokset: neuvontapalvelut yksityishenkilöille, teemakohtaiset info- ja keskustelutilaisuudet, kielitestipalvelut ja neuvonta luku- ja kirjoitustaidottomina maahan saapuneille kansalaisuuden hakijoille.

Työntekijöiden tekemä asiakaskäyntien kirjaaminen on myös tuottanut liittoon tietoa asioista, jotka ovat maahanmuuttajille vaikeimpia ja joissa tarvittaisiin lisätiedotusta.

2.5 Vaikuttamis- ja asiantuntijatyö

Vaikuttamis- ja asiantuntijatyötä on tehty osallistumalla asiantuntijaelimiin, laatimalla lausuntoja lakiesityksiin ja viranomaistoimintaa koskeviin selvityksiin sekä antamalla lausuntoja medialle, osallistumalla kuulemisiin ja järjestämällä sellaisia itse. Kuntatason viranomaisten kanssa on tehty yhteistyötä tiedottamisessa ja tilaisuuksien järjestämisessä esimerkiksi terveystiedon ja ehkäisevän päihdetyön alueilla. Vaikuttamis- ja asiantuntijatyöstä kantavat suurimman vastuun luottamushenkilöt, mutta hankkeen työntekijät ovat toimineet taustaselvitysten tekijöinä, tiedon kerääjinä asiakaskunnalta, apuna kirjoitustyössä sekä luoneet uusia kontakteja. Vakinaisten työntekijöiden saaminen liittoon vapauttaa luottamushenkilöresursseja hallintorutiinien hoidosta asiantuntijatyöhön.

Monet pakolaistaustaiset ihmiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja erityisryhmien osalta vaaditaan pidemmän aikavälin vaikuttamistyötä. Erityiskysymyksinä alaikäisten ilman huoltajaa Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden asema sekä perheenyhdistäminen eli oleskeluluvan saaminen Suomeen kv. suojelua saavien perheenjäsenille ovat vaatineet seurantaa ja säännöllistä vuoropuhelua mm.

Maahanmuuttoviraston, sisäministeriön ja vähemmistövaltuutetun toimiston kanssa sekä vaikuttamista kirjoittamalla lausuntoja lakimuutosehdotuksiin eduskunnan valiokunnille. Asiantuntijuutta tulee olla sekä palkatussa henkilöstössä että luottamushenkilöillä. Luottamushenkilöiden asiantuntemuksen hyödyntäminen toisaalta vaatii palkattua henkilöstöä, jotta vapaaehtoiset pystyvät keskittymään asiantuntemuksen keräämiseen ja hyödyntämiseen sen sijaan, että he ovat jatkuvasti täysin kiinni hallintotehtävien hoitamisessa. Tämä oli pitkään tilanne SSL:ssa, jossa ei ole ollut palkattuja työntekijöitä aiemmin.

Vuosina 2013-14 liitossa panostettiin myös ajankohtaisten seminaarien järjestämiseen; aiheina olivat maahanmuuttajaperheiden ja viranomaisten suhteet, lastensuojelu sekä pohjoismainen diaspora-yhteistyö. Aiheiden valintaan vaikuttivat myös vapaaehtoisten ja järjestöverkostossa olevien yhdistysten näkemykset. SOKE-hankkeen työntekijät osallistuivat valmisteluihin ja tiedotukseen, vaikka päävastuu oli luottamushenkilöiden. Seminaareihin osallistui yhteensä yli 300 henkilöä ja monia arvovaltaisia puhujia, ja ne arvioitiin osallistujamäärän, mediahuomion ja palautteen perusteella onnistuneiksi.

Liitto on avustanut myös akateemisia ja muita tutkimushankkeita etsimällä niihin haastateltavia, tietolähteitä sekä järjestämällä keskustelutilaisuuksia. Yksi merkittävimpiä oli Open Society Foundationin kansainvälinen, vertaileva tutkimushanke somalialaisista maahanmuuttajista eri Euroopan kaupungeissa. Myös Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen tutkimushankkeissa on avustettu.

Tuotokset: lausunnot, kannanotot, edustukset asiantuntijaelimissä, päätöksentekijöiden tapaamiset, kontribuutiot tutkimushankkeisiin ja selvityksiin

2.6 Tiedottaminen

SSL:lla oli hanketta käynnistettäessä kotisivut, mutta ne eivät olleet käyttäjävälliset. V.2013 sivuja on siistitty, poistettu liiallista videomateriaalia, lisätty tietosisältöä ja selkiytetty sivujen rakennetta. SOKE:n hankekaudella liitosta on tiedotettu noin 40 järjestölle tapahtumista, koulutuksista, erilaisista hankkeista sekä avustuksista järjestöille. Liiton kautta on tiedotettu paitsi omia tapahtumista, myös jäsenyhdistysten ja muiden maahanmuuttajajärjestöjen toiminnasta.

V. 2014 suunniteltiin sähköinen uutiskirje ja luotiin tekniset edellytykset ylläpitää sitä jatkossa säännöllisesti neljä kertaa vuodessa ilmestyvänä. Jäsenille järjestettiin tiedotuksesta myös erillinen infotilaisuus marraskuussa 2014, joka keräsi 30 osallistujaa. Uutiskirjeen suunnitteluun on käytetty paitsi SOKE-hankkeen työntekijöiden panosta, myös Helsingin kaupungin maahanmuutto-osaston avustusta graafikon palkkioon.

Syksyllä 2014 tehdyssä strategiakyselyssä selvitettiin mitä jäsenistö odottaa tiedotukselta. Tärkeimpinä tiedotettavina aiheina pidettiin seuraavia:

1. Tiedotus suomensomalialaisia koskevasta lainsäädännöstä, päätöksenteosta, viranomaiskäytännöistä ja niiden muutoksista
2. Tiedotus somaliyhteisön tapahtumista
3. Tiedotus somaliyhdistysten järjestämästä toiminnasta/Maahanmuuttajia yleisesti koskevat asiat

Tiedottamista laki- ja viranomaisasioista pidetään tärkeimpänä. Vaikka tämä on lähtökohtaisesti viranomaisten tehtävä Suomessa, ne eivät pysty huolehtimaan kaikesta tiedontarpeesta eivätkä tavoita kaikkia maahanmuuttajia, joten tarvitaan kansalaisjärjestöjen panosta ja myös omakielistä neuvontaa.

Sekä uutiskirje että jatkuva, päivittäinen tiedotus koetaan tarpeelliseksi. Tällaista on suunniteltukin, mutta edellyttää, että toimistolle saadaan palkattua kokopäivätoiminen tiedottaja. Tähän on haettu avustusta Ray:sta vuodelle 2015.

Liiton tiedotustehtäviin ovat kuuluneet myös haastateltavien hankkiminen toimittajille, valtavirrasta poikkeavien juttuideoiden kehittäminen ja tarjoaminen toimittajille sekä näihin liittyvä tiedonhankinta.

Tuotokset: Uudistetut kotisivut, säännöllinen tiedotus tapahtumista ja toiminnoista liiton verkkosivustolla sekä sähköpostitse järjestöille ja medialle toimitettuna; sähköinen uutiskirje; tiedotustapaaminen jäsenille ja järjestöille (2014)

2.7. Paikallisten toimintamallien kehittäminen Itä-Helsingissä

Liitossa on hankkeen aikana pyritty erityisesti kehittämään toimintamalleja, joilla saadaan kantasuomalaisia ja maahanmuuttajia tapaamaan ja toimimaan yhdessä. Tutkitusti monilla maahanmuuttajilla ei ole lainkaan suomalaisia ystäviä (ks. Maamu-tutkimus <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointitutkimus-maamu->) ja maahanmuuttajan kannalta tämä on selkeästi yksi syrjäytymisriskiä lisäävä tekijä yhteiskunnassa.

Läheisintä yhteistyötä on tehty Helsingin kaupungin aluetyön yksikön, Sovinto ry:n, Herttoniemen asukastalojen ja -aktiivien, Luetaan yhdessä -verkoston sekä Helsingin kaupungin museon kanssa. Toimintamuotoja ovat olleet mm. Naapurikahvila-toiminta, info- ja keskustelutilaisuudet, käsityötoiminta, ruokakurssit ja Muistojen matkalaukku -työpajamalli somalinkielisille ikäihmisille. Itähelsinkiläisiin asukastapahtumiin on osallistuttu ja Somalialaistenliitto on järjestänyt avoimien ovien tilaisuuksia toimitalassaan. Näistä toiminnoista on levitetty tietoa myös jäsenyhdistyksille ja muille kumppaniyhdistyksille, jotta toimivia malleja otettaisiin käyttöön myös muualla Suomessa. Paikalliseen toimintaan on osallistunut erityisen paljon somalialaisia naisia ja se on osoittautunut toimivaksi tavaksi tutustua uusiin ihmisiin, harjoitella suomenkieltä, oppia kädentaitoja ja tutustua terveelliseen ravitsemukseen. Myös kantasuomalaisia osallistujia on ollut säännöllisesti.

Tuotokset: Naapurikahvila-toiminta (2012-), somalialaisen ruuan kurssi (2013), terveellisen suomalaisen ruuan kurssi (2013), lähiruokaa villivihanneksista-kurssi (2014), käsityöopetus (2013-14), Luetaan yhdessä-ryhmä (2014), Muistojen matkalaukku –toimintamalli somalinkielisille ikäihmisille yhteistyössä Helsingin kaupunginmuseon kanssa (2013-14).

2.8 Kansainvälinen toiminta

Liiton kansainvälinen toiminta sisältää pohjoismaisen ja globaalin diaspora-yhteistyön sekä yhteistyötä Somaliaan, muun muassa osallistumista Suomen ja Somalian kahdenvälisen suhteiden kehittämiseen, mm. vierailujen järjestämistä. Somaliasta on viime vuosina käynyt Suomessa viranomaisia, oppilaitosten edustajia ja päätöksentekijöitä vierailuilla. SSL on toiminut näissä järjestely- ja tiedotusapuna. Liiton puheenjohtaja on myös vierailut Suomen diasporan edustajana Somaliassa keskushallinnon kutsumana ja kustantamana. Myös kansainvälisessä toiminnassa vakinaisten työntekijöiden saaminen liittoon on mahdollistanut sen, että luottamushenkilöt ovat kyenneet käyttämään panostaan kansainvälisen toiminnan kehittämiseen.

Tuotokset: pohjoismaisen Nordic Somali Diaspora Federation-verkoston perustaminen yhteistyössä Ruotsin ja Norjan somalialaisten kanssa sekä siihen liittyvä pohjoismainen seminaari Espoossa (2014), jäsenyys Global Somali Diaspora –verkostossa, somalialaisten vaikuttajien vierailujen järjestäminen Suomessa.

IV Tulosten ja vaikutusten arviointi

SOKE-hankkeen tuloksia ja vaikutuksia on arvioitu anonyymien sähköisten kyselyjen (Surveymonkey-työkalun avulla toteutettuna) vastausten perusteella, henkilökohtaisten haastattelujen (luottamushenkilöt, vapaaehtoiset, työntekijät, osallistujat) ja pienryhmäkeskustelujen perusteella sekä ohjausryhmän kokousten ja SOKE-tiimin muistioiden, hallituksen pöytäkirjojen perusteella. Myös spontaania palautetta on kirjattu ja arvioitu, samoin liiton järjestämissä seminaareissa esitettyjä puheenvuoroja. Kesällä ja syksyllä 2014 Somalialaisten liitto on laatinut strategian vuoteen 2025 saakka Kehityspiikki consulting -yrityksen avustamana. Prosessiin on sisällytynyt laaja kysely, strategiapäivä sekä työpaja. Näissä tilaisuuksissa esiin tulleita näkemyksiä on myös käytetty arvioinnissa. Projektipäällikkö on käynyt vuodesta 2013 säännöllisesti työnohjauksessa sekä pitänyt hankkeen ajan projektipäiväkirjaa, johon on kirjattu eri yhteistyötahojen, asiakkaiden ja osallistujien kanssa käytyjä keskusteluja. Näitä on hyödynnetty raportissa soveltuvilta osin. SOKE-hankkeesta on tehty tuloksellisuus- ja vaikutus selvitys Raha-automaattiyhdistykselle vuosilta 2012 ja 2013. Selvityksiä varten kerättyä seurantatietoa on myös hyödynnetty raportissa.

Koska SSL:n strategiakysely ajoittui vuoden 2014 jälkipuoliskolle ja siinä kysyttiin arviota myös liiton onnistumisesta tehtävissään, hankkeesta ei tehty erillistä loppukyselyä vaan arvioinnissa käytettiin strategiakyselyn tuloksia. Osallistujia, vapaaehtoisia ja yhteistyökumppaneita oli vaivattu jo useilla kyselyillä TVS-raporttia varten. Somalialaisia on vaikea saada vastaamaan kyselyihin, sillä he suhtautuvat kirjalliseen informaatioon ja yhteydenottoihin vähemmän vakavasti kuin suomalaiset, lisäksi moni epäilee kielitaitonsa riittävyttä tai kyselyn anonyymiyttä. Suomalaisista useimmille kyselyihin vastaaminen on arkista ja rutiininomaista. Esimerkiksi kantasuomalaisista koostuvalta ohjausryhmältä ei ollut vaikeuksia saada vastauksia heille suunnattuun sähköiseen kyselyyn. Kyselyjen lisäksi osallistujien ja vapaaehtoisten kanssa järjestettiin myös pienryhmäkeskusteluja, joissa kerättiin palautetta ja kehittämissuhteita.

Juurruttamiseen tähtäviä toimia arvioidaan jokaisessa tuloskohdassa erikseen. Osassa toiminnoista juurruttaminen vaatii pidemmän ajan kuin SOKE-hankkeen kolmen vuoden kesto on mahdollistanut.

Luottamuksen rakentaminen diasporayhteisössä, joka on kärsinyt sisällissodan aiheuttamista traumaista ja epäluuloista, vie aikaa. Verkostoyhteistyö on kuitenkin hankkeen arvokkain tulos ja se halutaan säilyttää. Juurruttaminen on tulevien vuosien tehtävä, mutta sen toteutuminen riippuu tietenkin resursseista, jotka toimintaan saadaan. Loppuraporttia laadittaessa rahoituspäätöksiä ei vielä ole.

V Tulokset

1.Kattojärjestöroolin vahvistuminen

Somalialaistenliitto on tunnustettu kattojärjestö, jonka toiminta ja tapahtumat kiinnostavat suomensomalialaisia ja saavat heidät osallistumaan

Liiton toiminnan muodot ovat vakiintuneet ja vastaavat jäsenistön odotuksia.

Yhteenvedo kesällä ja syksyllä 2014 suomensomalialaisille yhdistyksille tehdyn kyselyn tuloksista kertoo mm. seuraavaa: Kysymykseen ”edustaako SSL sinulle tärkeitä asioita?”, suurin osa, 78 % vastaajista vastaa myöntävästi. Kattoliiton kolme tärkeintä tehtävää ovat vastaajien mielestä: ensimmäiseksi, antaa neuvontaa ja tukea somalialaisille maahanmuuttajille Suomessa (58 %), toiseksi vaikuttaa päätöksentekoon eli tuoda esille ja ajaa somalialaisille tärkeitä asioita Suomessa (42 %) ja kolmanneksi lisätä somalialaisten ja suomalaisten keskinäistä kanssakäymistä ja ymmärrystä (32%).

Kysyttäessä arviota SSL:n onnistumisesta eri toiminta-alueilla yli puolet arvioi tuki- ja neuvontapalvelut erinomaisiksi, hyviksi tai tyydyttäväiksi. Yli puolet arvioi, että vaikuttaminen päätöksentekoon oli erinomaista, hyvää tai tyydyttävää. Yli puolet vastaajista arvioi, että puuttuminen suomensomalialaisia koskeviin epäoikeudenmukaisuuksiin oli erinomaista, hyvää tai tyydyttävää.

Kysyttäessä onnistumisesta suomensomalialaisten yhteisyyden ja yhteishengen rakentamisessa vastaukset jakaantuivat niin, että runsaat 50% katsoi siinä onnistutun, mutta 28 % piti sitä heikkona. Toki on huomioitava, että yhteishenki tai yhteisyyden kokemus on emotionaalinen ja henkilökohtainen asia.

Kysyttäessä onnistumisesta suomalaisten ja somalialaisten välisen yhteisymmärryksen rakentamisesta valtaosa (77 %) vastaajista katsoi liiton onnistuneen vähintään tyydyttävästi, ja vähemmistö (22 %) piti onnistumista heikkona. Myös tämä on asia, johon vaikuttavat hyvin monet asiat ja ajankohtaiset tapahtumat, joten mahdollisuudet vaikuttaa siihen ovat rajalliset.

Osallistujamäärien perusteella arvioitaessa näyttää siltä, että Somalialaisten liitto on pystynyt erittäin hyvin mobilisoimaan ihmisiä tapahtumiinsa, osallistumaan toimintaan sekä ehdokkaiksi valtuustoon. Liitolla on 25 jäsenyhdistystä sekä yhteistyöverkostossa yhteensä noin 40 järjestöä, joiden kanssa on ollut yhteistoimintaa.

Erilaisiin toimintoihin osallistui SOKE:n hankekaudella yhteensä noin tuhat henkilöä. Osallistujamäärää nosti se, että eräisiin seminaareihin tuli huomattavasti enemmän ihmisiä kuin odotettiin; Helsingissä syksyllä 2013 järjestettyihin seminaareihin maahanmuuttajien viranomaissuhteista ja lastensuojelusta osallistui yhteensä 250 ihmistä ja pohjoismaiseen seminaariin vuonna 2014 yli 100 henkilöä. Somalialaistenliiton järjestämiin seminaareihin saatiin mukaan myös arvovaltaisia tahoja, kuten hallituksen ministereitä sekä Suomesta että Somaliasta ja kaupungin johtoa. Lastensuojeluaiheiseen tilaisuuteen lokakuussa 2013 osallistui johtavia asiantuntijoita ja päätöksentekijöitä. Myös media huomioi tapahtumat ja niiden sisältöä käsiteltiin useissa jutuissa isoissa tiedotusvälineissä (HS, Hbl, YLE).

Liitto on välittänyt tietoa suomensomalialaisesta arjesta yhteistyöverkostossa päätöksentekijöiden tietoon lausuntojen ja kuulemisten kautta sekä osallistamalla asiantuntijaelimiin. Esimerkiksi perheen yhdistämisen lakien ja käytäntöjen kiristäminen viime vuosina on vaikuttanut Suomessa asuvien pakolaistaustaisten henkilöiden ja erityisesti somalialaisten kykyyn selvittää ja kotoutua Suomeen. Heidän tilanteistaan on kerätty kokemuseräistä tietoa ja välitetty sitä säännöllisesti Maahanmuuttovirastolle, vähemmistövaltuutetulle, tutkijoille ja lausuntojen kautta eduskunnalle. Myös oikeudettomaan välitilaan joutuneiden turvapaikanhakijoiden asemaa on seurattu, laadittu siitä lausuntoja ja välitetty tietoa yhteiskuntaan. Maahanmuuttovirasto, poliisi, ulko- ja sisäministeriöt ovat olleet valmiita tapaamisiin ja keskusteluihin Somalialaisten liiton kanssa.

Myös aktiiviset vapaaehtoiset ovat olleet mukana tapahtumien suunnittelussa, järjestelyissä ja tiedotuksessa. Vapaaehtoiset esittivät ideoita toiminnasta, joita myös toteutettiin, esimerkiksi seminaarit. Vuonna 2013 järjestettiin info- ja keskustelutilaisuuksia aiheista, joista somalilyhdistysten vapaaehtoiset ja yhteisön jäsenet laajemminkin kokivat tarvitsevansa lisätietoa, mm. viranomaisrooleista, poliisin toiminnasta, asumisesta ja lastensuojelusta. Valtuuston vapaaehtoisten näkemyksiä on kuultu sääntömuutosprosessissa ja eri keskustelutilaisuuksissa, joista on tehty raportteja mm. liiton kotisivulle.

Somalialaisten liitossa toimiminen on kiinnostanut suomensomalialaisia ja ehdokkaita valtuustoon on ilmoittautunut viime vuosina runsaasti. Esimerkiksi vuonna 2012 ehdokkaita 25-paikkaiseen oli noin 60 henkilöä. Ongelmana on edelleen naisten lähes olematon määrä (ks. tarkemmin luku VII Ongelmat ja haasteet)

Somalialaisten liiton toiminta on vakiintunut sisältämään seuraavat tärkeimmät toiminnan alueet: jäsenjärjestöpalvelut, vaikuttamis- ja asiantuntijatyö, tiedotus, suomensomalialaisten neuvonta- ja edunvalvontapalvelut, kansainvälinen yhteistyö ja paikallinen toiminta Itä-Helsingissä.

Vuoden 2014 kyselyn tuloksista päätellen nämä vastaavat tärkeimpiä asioita, joita liitolta odotetaan. Liitolla on vuosikello, jonka mukaisesti järjestetään tietyt säännölliset tapahtumat: strategiapäivä, koulutuspäivät, puheenjohtajien tapaaminen ja ajankohtainen edunvalvontaseminaari. Strateginen suunnitelma seuraavalle 10 vuodelle auttaa myös huomattavasti toiminnan suunnittelussa. On tärkeää huolehtia siitä, että strategia muodostuu aktiivisesti käytetyksi työkaluksi hallitukselle, valtuustolle ja työntekijöille. Strategian toteutumista seurataan ja päivitystarpeita arvioidaan kerran vuodessa strategiapäivässä.

Liiton luottamushenkilöiden tietämys kattojärjestöhallinnosta on lisääntynyt vuoden 2013 sääntömuutosprosessin aikana. SOKE:n työntekijät ja yhteistyökumppaneista koostuva ohjausryhmä keskustelivat aiheesta perusteellisesti useassa kokouksessa ja valtuustolle sekä sääntöryöryhmälle vietiin esityksiä ja runsaasti materiaalia pohdittavaksi päätöksen valmistelua varten. Myös ulkopuolisten asiantuntijoiden antamia näkemyksiä käytettiin. Tämän myötä he joutuivat pohtimaan liiton toimintaa kattojärjestönä yhdistyslain ja muiden suomalaisten kattoliittojen mallien pohjalta. Keskustelu aiheesta on jatkunut vilkkaana erityisesti työntekijöiden ja luottamushenkilöiden välillä myös vuonna 2014. Prosessi on edelleen hieman kesken, mutta luottamushenkilöt ovat hyvin tietoisia siitä, että liitolla on paineita muuttaa säännöt ja organisaatio vastaamaan tyyppillistä suomalaista kattojärjestöä lähitulevaisuudessa. Argumentteja puolesta ja vastaan on käyty läpi moneen kertaan, mutta jäsenistö ei ole toistaiseksi ollut kypsä muutokselle. Vastakkain ovat toimintaympäristöstä tuleva muospaine ja pitkään liitossa olleiden jäsenten muutosvastarinta.

Toiminnan määrää arvioitaessa strategiakyselyn vastauksissa oli melko suuri hajonta, koska 56 % oli sitä mieltä, että toimintaa on sopivasti ja 44 % sitä mieltä, että liian vähän. Vain yksi vastaaja katsoi, että toimintaa on liikaa ja liiton tulisi keskittyä sen sijaan, että toimintaa on "laidasta laitaa". Kyselyn vastauksista voi vetää johtopäätöksen, että toimintaa saisi jäsenjärjestöjen mielestä olla enemmänkin. Tosin tämän kysymyksen vastausten perusteella ei voi päätellä, tarkoittaako tämä että toimintaa pitäisi laajentaa uusille alueille vai sitä, että pitäisi tehdä toimintaa tietyillä valituilla alueilla enemmän. Strategiaprosessissa onkin tehty priorisointeja.

Kysymykseen siitä, mitkä ovat vaikuttamistoiminnan tärkeimmät painopisteet, vastaajat katsoivat tärkeimmiksi osa-alueiksi seuraavat:

1. Suomensomalialaisten kulttuuri-identiteetti
2. Työllistyminen
3. Turvapaikka- ja oleskelulupa-asiat

Juuruttaminen: SSL:n uusi strategia on nimenomaan kattojärjestöstrategia, jota tarkastellaan vuosittain strategiapäivänä ja käytetään vuosittaisen toiminnan suunnittelun työkaluna. Vuoden 2014 strategiaprosessissa mukana olleet toimijat pyritään sitouttamaan siihen, että he osallistuvat strategian tarkasteluun ja päivittämiseen myös tulevana vuosina. Koska liitto on kyennyt saamaan kohderyhmänsä liikkeelle ja osallistumaan tapahtumiin ja toimintoihin aktiivisesti, pyritään tulevaisuudessakin kuuntelemaan osallistujien ja vapaaehtoisten toiveita ja käsittelemään aiheita, jotka somalialaisia kiinnostavat. Alustavan toimintasuunnitelman mukaan onnistumista arvioidaan strategiakyselyllä jälleen vuonna 2016. Liittoon perustetaan v. 2015 luottamushenkilöiden toimesta **asiantuntijaryhmä**, jossa toimivat resurssihenkilöt koordinoivat asiantuntija- ja vaikuttamistoimintaa sekä neuvonta- ja tukipalveluja järjestöille.

2.Laajapohjainen verkostoyhteistyö

Somaliliitolla on erinomaiset yhteiskuntasuhteet ja ohjausryhmäryhmä sekä edustava valtakunnallinen verkosto suomensomalialaisia yhdistyksiä kumppaneina.

Pysyvät yhteistyösuhteet, säännöllinen tiedonvaihto ja vuoropuhelu takaavat, että kattoliitto on tietoinen suomensomalialaisten arkitodellisuudesta, ongelmakysymyksistä ja välittää tietoa päätöksentekijöille ja viranomaistalolle.

Yhteistyöverkoston kantoja on kartoitettu kyselyillä vuosien 2013 ja 2014 alkupuoliskoilla sekä loppuraporttia laadittaessa. Ohjausryhmän kokouksista on tehty muistiot, joihin on koottu niissä esitettyjä näkemyksiä.

Yhteistyökumppaneiden näkemyksiä SOKE-hankkeen toiminnasta kartoitettiin keväällä 2014 sekä loppuraporttia laadittaessa. Yhteistyökumppanit kokivat, että eniten tuloksia ja vaikutuksia oli saavutettu SSL:n hallinnon kehittämisessä, kattojärjestöroolin vahvistamisessa sekä tuki- ja neuvontatoiminnassa. Vuoden 2013 aikana ohjausryhmä keskusteli perusteellisesti useassa kokouksessaan liiton hallintomallista ja erityisesti kattojärjestöroolista. Tämän olisi toivottu vahvistuvan enemmänkin. Suomalaisista asiantuntijoista koostuvan ohjausryhmän kanta oli, että säännöt olisi pitänyt muuttaa selkeästi suomalaisen kattojärjestön säännöiksi, mutta jäsenistön kanta oli erilainen. Edunvalvonta ja viestintä koettiin tärkeimpinä kehittämistä vaativina alueina, lisäksi henkilöstöresurssien varmistaminen, samoin strategiatyö ja strategian säännöllinen tarkastelu/päivittäminen tulevana vuosina. Yhteistyökumppaneiden mielestä

myös kotisivun kehittäminen, varainhankinnan monipuolistaminen ja henkilöjäsenien aktivoiminen ovat niin ikään tärkeitä asioita.

Juurruttaminen: SSL:n ohjausryhmä on pysyvä rakenne, joka muodostuu pitkäaikaisista yhteistyökumppaneista. He ovat järjestökentän ja maahanmuuttohallinnon kokeneita asiantuntijoita, jotka ovat seuranneet liiton kehitystä intensiivisesti ja paneutuen jo usean vuoden ajan. Ohjausryhmä on resurssi ja keskustelufoorumi, josta saa asiantuntevaa ja rehellistä palautetta. Ohjausryhmässä mukana olevat tahot ovat sitoutuneet toimimaan siinä myös tulevana vuosina. Ohjausryhmän jäseniltä on saatu hankkeen päättyessä kiitosta siitä, että liiton asioita, myös haasteita, on ohjausryhmässä käsitelty läpinäkyvästi ja avoimesti ja eriäviä mielipiteitä on voinut esittää ilman liiallista konsensushakuisuutta. Luottamuksellinen ilmapiiri pyritään säilyttämään myös jatkossa.

3. Tuki-, neuvonta- ja koulutuspalvelut yhdistyksille

SSL:lle on luotu jäsenjärjestöpalvelut, jotka perustuvat todellisiin hankkeen aikana selvitettyihin tarpeisiin.

Suomensomalialaisten yhdistysten tietämys yhdistystoiminnasta on kasvanut ja ne selviytyvät perustoiminnastaan aiempaa itsenäisemmin.

Yhdistyksen tuntevat toistensa toimintaa ja toimijoita aiempaa enemmän, mikä mahdollistaa vertaisoppimisen ja -tuen tulevaisuudessa.

Järjestöt ovat kyenneet suunnittelemaan uudenlaisia hankkeita ja hankkimaan niihin rahoitusta. Näin toiminta on laajentunut uusille alueille.

Vuonna 2014 toteutetussa strategiakyselyssä kysyttiin, kuinka liitto on onnistunut suomensomalialaisen järjestötoiminnan tukemisessa. Vastaukset jakautuivat seuraavasti: 73 % piti onnistumista hyvänä tai tyydyttävänä, 28 % heikkona. Vaikka enemmistö katsookin liiton onnistuneen, varsin moni vastaajista ei ole tyytyväinen. Tämä osoittaa, että järjestöjen tukemisen menetelmistä ja onnistumisen mittaamisesta tulee käydä vielä keskustelua ja oltava valmis myös tekemään muutoksia. Liiton on myös tiedotettava palveluistaan tehokkaammin, sillä kaikki vastaajat eivät välttämättä ole olleet edes tietoisia kaikesta yhdistysten hyväksi tehtävästä työstä.

SOKE-hankeessa on luotu yhdistysten neuvonta- ja koulutuspalveluja, joilla on selkeä kysyntä ja joiden jatkuvuus koetaan tärkeäksi turvata ainakin palvelujen saajien palautteen perusteella. Monet heistä esittivät huolensa siitä, miten toiminnan käy hankekauden päättyessä. TVS-selvitystä varten tehdyissä palautekyselyissä alkuvuonna 2014 osallistujat arvioivat SOKE:n onnistuneen parhaiten somaliyhdistysten neuvonnassa sekä kattojärjestöroolin kehittämisessä. Sekä järjestöille yhteiset koulutustapahtumat että henkilökohtaiset neuvontatapaamiset koettiin hyödyllisiksi oman oppimisen kannalta. Yhteisissä koulutuksissa on samalla ollut mahdollisuus tutustua muihin toimijoihin. Palautteen mukaan SOKE on auttanut järjestöjä tutustumaan myös viranomaisiin ja on koettu hyödylliseksi, että saadaan alulle yhteistyösuhteet järjestöjen ja viranomaisten välillä ja osapuolet kuulevat toisiaan. Teemakohtaisia seminaareja on järjestetty aiheista, joita somaliyhdistykset ovat pitäneet tärkeinä ja ajankohtaisina, esimerkiksi lastensuojelu, lähipoliisitoiminta ja asuminen.

Suurin osa yhdistyksistä on jäsenmäärältään pieniä ja niiden toiminta on paikallista. Neuvonnan ja koulutuksen ansiosta yhdistykset kykenevät suunnittelemaan ja toteuttamaan perustoimintaansa aiempaa itsenäisemmin. Neuvontaa tarvitaan edelleen ja luottamushenkilöiden vaihtuminen tuottaa aina tarvetta saada lisää koulutusta ja juurruttaa osaamista järjestöjen rakenteisiin. SOKE:ssa on pyritty lisäämään järjestöjen keskinäistä yhteydenpitoa ja sitä kautta vertaistukea ja -oppimista. Esimerkiksi Keski-Suomen somaliyhdistyksellä on kokemusta kirjamuotoisen julkaisun tuottamisesta, Puntland communitylla on kokemusta kehitysyhteistyö- ja EU-rahoitteisista projekteista ja monella pääkaupunkiseudun järjestöllä vilkasta nuorten liikuntatoimintaa. Pitkään toiminnassa olleilla yhdistyksillä on kokemusta tukityöllistämisestä, mikä on monille uusille yhdistyksille kiinnostava mahdollisuus, mutta vaatii byrokraattista osaamista.

Kaikki liiton jäsenyhdistykset ovat aktiivisesti toimivia. Uudenlaista toimintaa, erityisesti hanketoimintaa, on vuosina 2012-14 kehittänyt noin 15 kumppaniyhdistystä. SOKE:n työntekijän avustuksella järjestöt ovat tutustuneet esimerkiksi EU:n nuorisaloite-ohjelmaan ja toteuttaneet hankkeita sen avustuksella sekä päässeet osallistumaan EU:n järjestämiin koulutuksiin ulkomailla.

Osaaminen Osaamisen arviointi on hyvin vaikeaa, jos kukaan hankkeen toteuttajista ei ole koulutukseltaan opettaja eikä hanke ole noudattanut opetussuunnitelmaa, jota testattaisiin tietyllä menetelmällä. Tietämystä ja tiedon lisääntymistä on kuitenkin mahdollista arvioida. Asiaa arvioidaan myös yhteydenottojen ja tapaamisten sisältöjen perusteella. Yhdistysten luottamushenkilöt/vapaaehtoiset ovat oppineet ja tiedostaneet, mitä yhdistyksen hoitaminen vaatii ja mitkä asiat on osattava. Yhdistysten edustajat ovat olleet yhteydessä SOKE-hankkeeseen ja pyytäneet järjestämään neuvontaa tietystä aiheesta.

Pienryhmätoiminta Pienissä ryhmissä, joissa on tyypillisesti ollut mukana 1-5 järjestön edustajia, on ollut helpompi kertoa avoimesti, mitkä asiat tuottavat vaikeuksia ja mitä haluaa oppia. Käsitellyjä sisältöjä ovat olleet tilinpäätös, kirjanpito, laskutus, käteiskassan hoitaminen sekä työnantajana toimiminen tukityöllistetyille tai harjoittelijoille. Avustettujen hankkeiden raportointi ja tilitys ovat myös olleet aiheina. Jatkuvaa keskustelua yhdistysten kanssa on käyty myös yhdistyksen jäsenyydestä, jäsenmaksuista ja säännöistä sekä sääntöjen mukaan toimimisen tärkeydestä. SOKE:n työntekijöiden kokemuksen mukaan yhdistysten vapaaehtoisten työmoraali ja itseluottamus ovat parantuneet, kun heitä on jatkuvasti haastettu ja valmennettu tehtäviin.

Arvioimme oppimista sen perusteella, miten itsenäisesti tiiviissä yhteistyössä SOKE-hankkeessa olleet yhdistykset selviytyvät yhdistyksen vaatimista tehtävistä tällä hetkellä (syksy 2014). SOKE-hankkeen toimintakauden aikana perustettiin 10- 15 uutta somaliyhdistystä, joiden toimintaa hankkeessa on voitu seurata. Suuri osa niistä pystyy tällä hetkellä suoriutumaan perushallinnosta ja -toiminnasta itsenäisesti, mihin on tietenkin vaikuttanut myös mahdollinen muiden toimijoiden antama koulutus ja neuvonta sekä paikallisten suomalaisten tukihenkilöiden apu. Osa yhdistyksistä on alkuvaiheessa tarvinnut apua paikalliseen verkostoitumiseen, mutta suhteet mm. paikallisiin viranomaisiin ja kantasuomalaisiin järjestöihin ovat jatkuneet omalla painollaan, kunhan ne on saatettu alkuun. Kielenhuoltoapua yhdistysten tuottamiin dokumentteihin pyydettiin SOKE-hankkeen suomalaiselta työntekijältä melko usein. Tätä työtä voisivat tehdä myös suomalaiset vapaaehtoiset, mutta sellaisten hankkiminen ei ole aivan helppoa. Niissä yhdistyksissä, joissa se on onnistunut, tulokset ovat erittäin hyviä.

Juurruttaminen: Liittoon perustetaan v. 2015 luottamushenkilöiden toimesta **asiantuntijaryhmä**, jossa toimivat resurssihenkilöt koordinoivat vaikuttamistoimintaa sekä neuvonta- ja tukipalveluja järjestöille. Vertaistuen organisointi suomensomalialaisten järjestöjen välillä on yksi tukitoiminnan malli, johon

asiantuntijaryhmä paneutuu. Vertaistuen koordinoinnissa tehdään yhteistyötä ohjausryhmän ammattilaisten, esimerkiksi Settlementtiliiton, ETNO:n ja Järjestöhautomon, kanssa. Liittoon on suunniteltu jäsenjärjestökoordinaattorin toimenkuva, johon kuuluu tuki- ja neuvontapalvelujen tarjoaminen somalijärjestöille vuodesta 2015 alkaen. Työnkuvan suunnittelussa on ollut pohjana SOKE-hankkeen neuvontapalvelujen tuottama tieto ja kokemus.

4. Hyvä hallinto

Liiton hallinto on suomalaisen standardin mukainen.

Työntekijöiden myötä liiton toimistolle on luotu työkuulttuuri ja toimenkuvat.

Ristiriidoista on päästy yli ja eteenpäin ahkeralla ja johdonmukaisella toiminnalla.

Strateginen johtaminen ja pitkäjänteinen suunnittelu on mahdollista, kun liitolla on strategia ja siihen sitoutuneet luottamushenkilöt .

Tietoisuuden kasvattaminen hyvän hallinnon merkityksestä SSL:n sisällä sekä jäsenyhdistysten ja muiden kumppanijärjestöjen piirissä on keskeinen SOKE-hankkeen tulos. SSL:n hallituksen/valtuuston ja SOKE-hankkeen työntekijöiden välillä on käyty jatkuvaa vuoropuhelua siitä, mitä hyvä hallinto tarkoittaa ja mitä se edellyttää luottamushenkilöiltä ja palkatuilta työntekijöiltä. Dokumentoinnin, raportoinnin ja läpinäkyvyyden merkitys on tiedostettu luottamushenkilöiden keskuudessa. Monet heistä toivat tämän esiin mm. strategiaprosessin aikana vuonna 2014.

Työnjako hallituksen jäsenten kesken on parantunut huomattavasti aiemmasta ja tehtäviä delegoidaan tasaisemmin. Myös valtuuston puheenjohtajat ovat olleet aktiivisemmin mukana. Työntekijöiden havaintojen mukaan vuosikellon aikatauluissa pysyminen on parantunut selvästi verrattuna hankkeen alkuvaiheeseen vuonna 2012.

Liitolla on ollut vuodesta 2012 ammattimaiset kirjanpitäjä ja tilintarkastaja. Talouden ja hallinnon hoidossa ei ole ilmennyt ongelmia. Valtuusto ja jäsenistön yleiskokoukset ovat hyväksyneet tavan, jolla yhdistyksen hallintoa hoidetaan eikä aikaisempien vuosien kaltaisia konflikteja ole ilmennyt. Liiton jäsenten yleiskokoukset sujuvat normaalilla tavalla asialistan mukaisesti eikä niitä vaivaa enää aiemmille vuosille tyypillinen riitely eivätkä sääntömääräiset kokoukset veny usean tunnin mittaisiksi. Vaikka joistakin asiakysymyksistä olisikin erimielisyyttä, keskustelua pystytään käymään rauhallisesti.

Liiton vuosittaisten toimintasuunnitelmien laatiminen on ollut suhteellisen helppoa, sillä toiminnan tärkeimmistä painopisteistä on varsin hyvä yhteisymmärrys.

Strateginen johtaminen Suomen somalialaisten liitolle on laadittu uusi strategia vuoteen 2025 saakka syksyn 2014 aikana. Strategiaprosessissa tuli myös selkeästi ilmi liiton sisäisen tilanteen rauhoittuminen. Strategiaprosessiin osallistujien näkemykset saatiin sovitettua yhteen jopa vaivattomasti ja näkemys suurista linjoista löytyi helposti, vaikka joissakin asioissa onkin painotuseroja toimijoiden välillä. Kokonaisuudessaan tahdon suunta on kuitenkin samanlainen, vaikka prosessiin osallistui toimijoita eri puolelta maata ja erilaisista järjestötaustoista. Tämä helpottaa liiton hallituksen työskentelyä huomattavasti.

Juuruttaminen: Alustaviin toimintasuunnitelmiin vuosille 2015-17 on sijoitettu työntekijöiden koulutuksia ja luottamushenkilöiden kouluttaminen (sovittelu-, kehityskeskustelu- ja yhdistys työntantajana - koulutusta). Myös rahoittajien raportointivaatimusten vuoksi on välttämätöntä päivittää tietoja ja kouluttautua säännöllisesti. Liiton valtuustoon pyrkiviltä on edellytetty lomakkeen täyttämistä, jossa pyydetään tietoa heidän koulutustaustastaan, järjestökokemuksestaan ja erityisistä kiinnostuksen kohteista. Tällä pyritään juurruttamaan sitä, että luottamushenkilönä toimiminen perustuisi osaamiseen. Tätä on korostettu myös järjestöjen neuvonnassa, jotta yhdistyksissä etsittäisiin jäsenkunnasta kielitaitoisia ja osaavia henkilöitä luottamushenkilöiksi myös nuoremasta polvesta.

5. Aktiivinen tiedottaminen ja viestintä

Liitto on esiintynyt usein mediajulkisuudessa edustamassa suomensomalialaisten näkemyksiä.

Liittoa pidetään legitiiminä suomensomalialaisten edustajana .

SSL on esiintynyt erittäin runsaasti julkisuudessa ja sillä on asema, jossa sitä pidetään suomensomalialaisten edustajana. Haastattelupyynnöitä tulee tyypillisesti useita kymmeniä vuodessa. Ongelmana on edelleen, että uutisointi on hyvin ongelmakeskeistä; vuosina 2013-14 uutismediassa ovat erityisesti puhuttaneet nuorten radikalisoituminen, terrorismi, syrjäytyminen ja rikokset. Suomensomalialaisten kanssa keskusteltaessa nousee hyvin usein esiin turhautuminen; miksi meistä ei kerrota mitään hyvää? Myös liiton strategiakyselyssä esitettiin näkemyksiä, että SSL:n pitäisi taistella voimakkaammin somalialaisten julkisen kuvan parantamiseksi. Eriarvoistuminen ja nuorten syrjäytyminen ovat olleet isoja teemoja noin vuodesta 2012 alkaen, joista on julkaistu tutkimusta ja käsitelty mediassa paljon. Median aiheen käsittely on ollut ajoittain myös hyvin rakentavaa, monipuolista ja yhteiskunnan rakenteita valaisevaa eikä sillä ole pyritty minkään tietyn ryhmän leimaamiseen ongelmien lähteeksi.

Somalialaisten liitto kumppaneineen pyrkii siihen, että julkisuuteen tuotetaan myös itse tietoa ja pyritään välittämään medialle vaihtoehtoisia, muitakin kuin ongelmakeskeisiä näkökulmia, esimerkiksi sitä millä tavalla maahanmuuttajat ovat mukana yhteiskunnan rakentamisessa ja mitä onnistumisia kansalaisyhteiskunnassa on. Miten tässä onnistutaan, riippuu hyvin paljon uutiskriteereistä ja siitä, pystytäänkö niihin vaikuttamaan. Muualla kuin uutisgenressä käsitellään ansiokkaasti myös kulttuuria, uskontoa ja arjen kysymyksiä. Syrjintää ja rasismia käsitellään myös varsin paljon. Suomessa vaikuttaa tapahtuneen kulttuurinmurros, jonka myötä on alettu havaita yhteiskunnan syrjiviä rakenteita ja ajattelutapoja sekä keskustella niistä enemmän. Vaihtoehtoisten näkökulmien välittäminen mediaan on asia, joka erityisesti vaatii verkostoyhteistyötä ja useiden toimijoiden ponnisteluja. Tähän ei ole SOKE-hankkeen aikana ole ollut mahdollista käyttää paljon työaika, sillä järjestöyhteistyö ja liiton perustoiminnan parissa työskentely ovat vaatineet paljon aikaa. Tähän tehtävään vaadittaisiin kokopäivätoiminen viestintäammattilainen. Useamman toimijan yhteinen viestintähanke olisi myös tarpeellinen.

Syksyn 2014 strategiakyselyssä pyydetessä arviota siitä, kuinka liitto on onnistunut tiedon jakamisessa järjestöjen toiminnasta, vastauksissa näkyi jakautumista kahteen leiriin; 60 % oli sitä mieltä, että siinä on onnistuttu erinomaisesti tai hyvin ja 40 % piti sitä heikkona. Syynä voi olla se, että vaikka liitto on SOKE-hankkeen aikana tiedottanut säännöllisesti tapahtumista, toiminnoista ja järjestökentän kuulumisista, sillä ei ole ollut näyttävää julkaisua tai virallista uutiskirjettä ennen kuin vuoden 2014 lopulla. Mikäli vastaajat arvioivat vastauksissaan mediahuomion saamista kansalaisjärjestötoiminnalle, se on isoillekin järjestöille melko vaikeaa eikä Somalialaisten liittokaan ole siinä järin hyvin onnistunut lukuun ottamatta isoja

seminaaritapahtumia. Median toimintaan liittyy se rakenteellinen haaste, että huomion saamiseen vaaditaan usein joku iso tapahtuma tai kuvauksellinen speaktaakkeli. Kansalaisjärjestön perustoiminta ei juurikaan tuota uutisia.

Viestinnän ja tiedotuksen kehittäminen oli aikataulutettu vasta 3. eli viimeiseen toimintavuoteen, jolloin sitä pääasiallisesti toteutettiin. Jonkin verran tiedotustyötä tehtiin jo 2.toimintavuonna liiton kotisivun kohentamiseksi. Tiedotuksen kunnostamisen olisi voinut aloittaa jo aivan hankkeen alussa. Tällöin olisi mahdollisesti voitu toteuttaa kotisivun täydellinen uudistus, mihin ei kyetty tällä hankekaudella.

Juurruttaminen: Verkostoon kuuluville järjestöille tiedotetaan säännöllisesti SSL:n tapahtumista ja toiminnoista sekä rohkaistaan heitä osallistumaan niihin. Liitto julkaisee joulukuusta 2014 lähtien neljä kertaa vuodessa ilmestyvää uutiskirjettä somalialaisesta kansalaistoiminnasta. Aiheesta on pidetty noin 30 hengen osallistujajoukolla tiedotustilaisuus marraskuussa 2014. Tilaisuudessa järjestöjen toiveita ja ideoita tiedottamisesta kuultiin ja heidän tuottamaansa sisältöä tullaan julkaisemaan uutiskirjeessä. Haasteena tulee olemaan se, että vapaaehtoisilta saadaan tekstejä määräajassa ja ne pystytään toimittamaan julkaisukuntoon. Oman tiedon kerääminen ja tuottaminen kansalaistoiminnasta tulisi olla osa järjestöjen rutiinityötä. Tämän koordinoinnissa tosin vaadittaisiin kokopäivätoimista tiedottajaa. Tiedotusvälineille ja toimittajille, jotka ovat osoittaneet kiinnostusta Suomen somalialaisten liiton tapahtumiin ja toimintoihin, lähetetään jatkossakin tietoa, kutsuja ja juttuideoita. Järjestölle pyritään hankkimaan ns. luottotoimittajia.

6. Tuki- ja neuvontapalvelut yksittäisille maahanmuuttajille

Yksityishenkilöitä on hankekaudella pystytty auttamaan viranomaisasioinnissa, myös erityisryhmiä kuten luku- ja kirjoitustaidottomana maahan tulleita kansalaisuuden hakijoita, sekä tarjoamaan sovitteluapua konfliktitilanteissa ja avustamaan kirjallisten dokumenttien tuottamisessa tai kanteluiden tekemisessä. Työntekijöiden asiakaskontaktit on dokumentoitu ja tätä tietoa voidaan käyttää vaikuttamistoiminnassa. Maahanmuuttajalle neuvonnan ja tuen saaminen on parhaimmillaan voimaannuttava kokemus, kun hän saa lisää tietoa ja ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta ja siitä, millä tavoin oikeusvaltiossa suojellaan myös vähemmistöjen oikeuksia.

Juurruttaminen: Palveluja luku- ja kirjoitustaidottomina maahan tulleille kansalaisuuden hakijoille jatketaan vuonna 2015 yhdessä suomenkielen opettajien kanssa. Ohjaavaa yhteistyötä kumppaneiden kanssa tehostetaan, jotta asiakaskontaktit saadaan jakautumaan tasaisemmin eri toimijoiden kesken eikä toiminta kuormita kohtuuttomasti Somalialaisten liiton toimistoa. Tehostetaan tiedotusta neuvontapalveluista maahanmuuttajille yhteistyökumppaneiden kanssa. Tutkitaan yhteistyöverkostossa mahdollisuuksia saada toimintaan pysyvää resurssia. Asiakaskontaktien dokumentointia parannetaan luomalla luottamushenkilöille helppokäyttöinen, sähköinen dokumentointimenetelmä.

VI Vaikutukset

- 1. Vilkas kansalaistoiminta luo sosiaalista hyvinvointia ja osallisuutta.**
- 2. Järjestöjen väliset yhteydet mahdollistavat vertaistuen ja -oppimisen**
- 3. Eri alueilta ja eri taustoista tulevat somalialaiset kykenevät hyvään yhteistyöhön kansalaisjärjestöissä**

Somalialaisella kansalaisjärjestökentällä tapahtunut kehitystä: järjestöt tuntevat toistensa toimintaa ja heillä on enemmän kontakteja toisiinsa. Tapaamismahdollisuuksia järjestävät toki monet muutkin tahot,

esim. Somalia-verkosto, Järjestöhautomo, Moniheli, Kepa, opintokeskukset jne., mutta SSL on yksi tärkeä foorumi, jonka järjestämissä tapahtumissa, seminaareissa tai koulutuksissa on mahdollisuus tavata toisten järjestöjen edustajia, vaihtaa ajatuksia ja kokemuksia. Tämä mahdollistaa myös tehokkaamman vertaisoppimisen ja -tuen. Liiton tavoitteena tietenkin on, että koulutus-, neuvonta- ja tukipalveluja jäsenyhteisöille ja muille suomensomalialaisille järjestökumppaneille voidaan antaa jatkossakin ja syntyneitä hyviä käytäntöjä voidaan tehokkaasti juurruttaa. Liiton antamien palvelujen ohella järjestöt tuntevat toistensa toimijoita ja tukevat myös toisiaan, mitä voi pitää hankkeen yhtenä tärkeimmistä vaikutuksista. Mikäli järjestöjen välille syntyy hieman tervettä kilpailua, tämä on vain hyvä asia. Järjestötoimijat haluavat toteuttaa parempia projekteja ja tarjota monipuolisempia toimintoja kohderyhmilleen.

Kun järjestökentälle on alkanut syntyä enemmän tietyn asuinalueen somalialaisen yhteisön muodostamia paikallisia kansalaisjärjestöjä, näissä järjestöissä toimivat henkilöt edustavat eri klaanitaustoja ja lähtöalueita. Silti he kykenevät hyvään yhteistyöhön ja klaaniajattelun valta murenee. Tätä ei tietenkään voi lukea SOKE-hankkeen ansioksi vaan kyse on laajemmasta ja pitkäkestoisemmasta kulttuurisesta muutoksesta, joka osoittaa somalialaisten kykenevän irtautumaan lähtömaassaan vallinneesta klaanimentaliteetista, joka on aiheuttanut paljon väkivaltaa ja konflikteja Somaliassa. Klaanitaustoihin liittyvät ristiriidat eivät tietenkään ole täysin poistuneet diasporayhteisön elämästä, mutta ainakin tietyillä elämänalueilla ne ovat vähemmän hallitsevia. Myös Somalialaisten liitto kattojärjestönä pyrkii siihen, että sen toiminnassa on mukana on maan eri osista lähtöisin olevia, eri ikäisiä ja eri taustan omaavia ihmisiä. Tässä on melko hyvin onnistuttukin, esimerkiksi liiton valtuustossa on tällä hetkellä myös nuoria mukana eikä pelkästään 1.maahanmuuttajapolvea. Myös eri ammattiryhmiä on hyvin edustettuina.

- 4. Verkostoyhteistyön myötä suomensomalialaiset ovat kytkeytyneet osaksi kansalaisyhteiskuntaa ja heillä on jatkuva vuoropuhelu päätöksentekoon ja viranomaisjärjestelmään.**
- 5. Somalialaisten liitto on kyennyt tuomaan suomalaisen julkisuuteen myös sitä, miten somalialainen diaspora toimii vaikuttaakseen omaan asemaansa ja Somalian jälleenrakentamiseen sen sijaan, että maahanmuuttajaväestö esitettäisiin vain ongelmien lähteenä ja viranomaisten toiminnan passiivisena kohteena.**

Verkostoyhteistyön malli on toiminut somalijärjestöjen kentällä. Monet asuinalueiden ympärille syntyneet järjestöt ovat rakentaneet paikallista verkostoa mm. viranomaisiin, kouluihin, asukastaloihin ja muihin kansalaisjärjestöihin. Ne järjestävät säännöllisesti tilaisuuksia kumppaneidensa kanssa ja osallistuvat kaupunginosansa toimintaan sekä tarjoavat harrastusmahdollisuuksia ja tukipalveluja (tukiovetus, naisten ryhmät, projektiluontoiset nuorten hankkeet) alueella asuville maahanmuuttajille. Vuosina 2013-14 tällaista toimintaa on järjestänyt lähes 15 järjestöä eri osissa Helsingissä, Espoossa, Vaasassa, Kajaanissa ja Oulussa.

- 6. Hyvä hallinto. Suomensomalialaisilla on luotettava ja toimiva kattojärjestö.**

Suomensomalialaisten identiteetin kannalta on merkittävä asia, että liiton sisäisiä ristiriitoja on pystytty ratkaisemaan ja päästy niistä eteenpäin. Laaja verkostoyhteistyö tarkoittaa sitä, että liitto on kytkeytynyt yhdeksi osaksi suomalaista järjestökenttää ja se on jatkuvassa keskusteluyhteydessä myös viranomais- ja asiantuntijatahoihin. Verkoston osaamista ja ammattitaitoa tarvitaan tulevaisuudessa, sillä haasteita kattojärjestöllä tulee varmasti riittämään ja mentorointia tarvitaan tulevissakin vaiheissa.

On selvää, että diasporayhteisöissä tulee aina olemaan myös yksilöitä, jotka eivät usko järjestötoimintaan eivätkä pidä järjestöjä tärkeinä kotoutumisensa ja identiteettinsä kannalta. Näin on kaikissa vähemmistöryhmissä kansallisuudesta riippumatta; osa ryhmän jäsenistä ei koskaan usko järjestöjen edustavan heitä. Järjestötoimintaa ylläpidetään ennen kaikkea niitä ihmisiä varten, jotka siihen uskovat.

7. Somalialaisten liitto on aloittanut aktiivisen kansainvälisen verkostoitumisen.

Kokopäivätoimisten työntekijöiden saaminen liittoon on mahdollistanut sen, että luottamushenkilöiden kielitaito, kansainväliset kontaktit ja osaaminen on saatu käyttöön ja toiminnan kehittämiseen on voitu panostaa. Somalialaisten liitto on ollut aloitteellinen organisoija ja resurssien hankkija somalialaisen diasporan pohjoismaisessa verkostossa. Vuonna 2014 Suomen, Ruotsin ja Norjan somalialaisten kattoliitot ovat perustaneet *Nordic Somali Federation* –verkoston Espoon Hanasaassa. Toimintaa on Suomessa tukenut Svenska kulturfonden.

VII Haasteet ja ongelmat

1. Sisäiset ristiriidat

SOKE-hanke käynnistyi erittäin vaikeassa tilanteessa, sillä liiton toiminta oli erittäin aktiivista, mutta samaan aikaan sisäinen tilanne oli ristiriitojen repimä. Hankkeen valmistelua ei oltu tehty riittävän avoimesti ja läpinäkyvästi, mikä jätti epäluuloja koko hanketta kohtaan liiton valtuustoon ja jäsenistöön. Taloushallintoa oli toimintaansa kasvattavassa järjestössä pitkään hoidettu vapaaehtoisten voimin. Näiden osaaminen ja aika ei aina riittänyt huolehtimaan taloudesta, dokumentoinnista ja muista tehtävistä asianmukaisesti. Kyse oli ennen kaikkea osaamisen puutteista, ei niinkään tahallista laiminlyönnestä tai väärinkäytöksistä. Tätä liitto pyrki selvittämään yleisölle ja yhteistyökumppaneille sen jälkeen kun liiton riidoista ja muista ongelmista oli tullut julkinen asia 18.11.2012 esitetystä MOT-ohjelmassa ”Somaliliiton likapyykki”. Somalialaistenliitto laati ohjelmaan oman vastineensa ja Ray suoritti SOKE-hankkeen tarkastuskäynnin marraskuun lopussa 2012. Hanke ja liitto jatkoivat toimintaansa suunnitelmien mukaan. Julkinen ryöpytys osoitti entistä selvemmin kuinka tarpeellisesta kehittämishankkeesta oli kyse. Talous- ja hallintosäännön laatimiseen, kuten hyvään hallintoon ja läpinäkyvyyteen yleensäkin, kiinnitettiin erityisen suurta huomiota ja muihin puutteisiin etsittiin ratkaisuja yhteistyössä mentorijärjestön, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden kesken. Ristiriidat olivat olleet luonteeltaan hyvin henkilöityneitä ja luottamushenkilöiden (valtuusto) vaihtumisen myötä kesällä 2012 myös riitaisuudet hellittivät. Vuoden 2013 alkupuolelta lähtien toiminta luottamuselimissä oli jo normalisoitunut eikä ristiriitoja ole sen jälkeen esiintynyt vaan hallinto ja päätöksenteko on toiminut hyvin. Julkisuuteen päätynyt riitely järkytti ja suututti monia somalialaisia Suomessa ja tiettyjä epäluuloja esiintyy silloin tällöin vieläkin. Luottamushenkilöt kohtaavat tätä työntekijöitä enemmän. Asiaan on pyritty vaikuttamaan keskustelemalla, tiedottamalla liiton toiminnasta ja järjestämällä avoimia tilaisuuksia.

2. Kattojärjestötoimintaan liittyvät haasteet

Suomensomalialaisten kiinnostus yhdistystoimintaan ja omien yhdistysten perustamiseen on ollut erittäin suuri. Tämä ei kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellista vaan esimerkiksi Pohjoismaiden somalialaisten seminaarissa lokakuussa 2014 Espoossa Norjan edustaja kertoi, että Norjan somalialaisilla on pelkästään Oslon alueella noin sata yhdistystä eli jopa Suomeakin enemmän.

Ymmärrys kansalaisyhteiskunnasta ja kansalaisjärjestöistä on kuitenkin ollut hataraa. Yhdistys on saatettu perustaa ilman tietoa siitä, kuinka paljon kielitaitoa ja yhteiskuntaosaamista yhdistyksen välttämättömien

asioiden hoitaminen ja toiminnan pyörittäminen vaativat. Vapaaehtoisuuden käsite on myös vieras. SSL:n täysin vapaaehtoisina toimivat luottamushenkilöt kertovat kohtaavansa usein uskomuksia, että he saavat toiminnastaan rahaa.

Jopa sellainen perusasia kuin yhdistyksen jäsenyys on edelleen osalle suomensomalialaisista epäselvä; he saattavat esimerkiksi ajatella kuuluvansa automaattisesti SSL:oon tai omalla asuinalueellaan toimivaan somalijärjestöön pelkästään etnisen taustan perusteella ilman, että ovat liittyneet jäseniksi tai maksaneet jäsenmaksun. Tämän perusteella he ajattelevat voivansa määrätä yhdistyksen asioista tai arvostella sen toimintaa.

Tietämättömyyden ja ymmärtämättömyyden taustalla on Somalian lähihistoriaan liittyviä tekijöitä; kansalaisyhteiskunta sisällissodasta kärsivässä lähtömaassa ei ole päässyt kehittymään eikä monellakaan ole kokemusta asiallisesta järjestötoiminnasta ajalta ennen Suomeen tuloa. Somaliassa järjestöjen toimintaan on liittynyt korruptiota ja väärinkäytöksiä ja mielikuva on jäänyt monelle vahvana mieleen.

Kaikki Somalialaisten liiton yhteistyökumppanit eivät tällä hetkellä ole liiton jäsenyhdistyksiä. Jäsenmaksun maksamatta jättämiseen on varmasti vaikuttanut se, ettei neuvonnan tai yhteistyön ehdoksi ole asetettu liiton jäsenyyttä. Todennäköisesti tähän on tehtävä muutos ja liiton on tulevaisuudessa vaadittava jäsenmaksun maksamista niiltä, jotka vaativampia jäsenjärjestöpalveluja käyttävät ja haluavat. Muuten toiminta ei ole kestävällä pohjalla. Liiton jäsenmaksu yhdistysjäsenille on muutaman vuoden ajan ollut vain 30 € vuodessa. Näinkin pieni jäsenmaksu saatetaan kokea isoksi yhdistyksissä, jotka avustavat Somaliaa ja joiden jäsenet lähettävät jatkuvasti rahalahetyksiä lähtömaahan. Suurin osa kansalaistoimintaan osallistuvista vapaaehtoisista on myös hartaita muslimeja, joiden velvollisuuksiin kuuluu almuvero. He saattavat kokea panostavansa paljon yhteisön tukemiseen ilman kattoliiton jäsenmaksuakin. On myös yksityishenkilöitä, jotka ovat käyttäneet liiton neuvontapalveluja toistuvasti ja osallistuvat liiton järjestämiin tapahtumiin tai toimintoihin, mutta eivät maksa jäsenmaksua. Osa heistä on todella vähävaraisia ja kokevat olevansa sen vuoksi oikeutettuja liiton palveluihin, osalle kansalaisjärjestötoiminta on yksinkertaisesti hyvin vierasta eikä siksi ole ymmärrystä siitä, että järjestö tarvitsee myös rahallista tukea. He saattavat kuvitella, että SSL saa julkisista varoista helposti hyvät resurssit toimintaansa, vaikka näin ei ole. Osa taas avustaa omaa paikallisjärjestöä ja katsoo sen riittävän omaksi panokseksi kansalaistoimintaan.

Haasteeseen on vastattava sillä, että liitto jäsenyhdistyksineen ja kumppaneineen jakaa tulevaisuudessakin tietoa kansalaisjärjestötoiminnasta ja sen rahoittamisesta tapahtumissaan ja tiedotuksessaan. Vuonna 2015 tavoitellaan huomattavaa jäsenmaksutuottojen nousua. Tämä vaatii työntekijöiden ja luottamushenkilöiden yhteistä kampanjointia, jossa jäseniin ja potentiaalsiin jäseniin ollaan aktiivisesti yhteydessä. Varainhankintaa pyritään monipuolistamaan myös etsimällä yhteisöille toiminnoille yksityisiä lahjoituksia ja sponsoreita (esimerkiksi lasten ja nuorten toiminta, käsityö- ja ruokakurssit) sekä myymällä somalialaisia ruokatuotteita erilaisissa tapahtumissa.

3. Resurssien hankkiminen yksityishenkilöiden tuki- ja neuvontapalveluihin

Neuvontapalvelut työllistävät sekä liiton luottamushenkilöitä että työntekijöitä huomattavasti. Palveluiden tarjoaminen on toisaalta vahvistanut luottamusta Somalialaistenliittoon ja tuonut sille uskottavuutta, kun järjestö voi tarjota suomensomalialaisille konkreettista apua. Asiakaskontaktien kautta on myös saatu edunvalvonnan ja vaikuttamistyön kannalta tärkeää tietoa suoraan kohderyhmältä itseltään ja liitolla on ollut hyvä kosketuspinta arkielämään. Tietoa on välitetty yhteistyöverkostossa eteenpäin. Toisaalta on herännyt keskustelu siitä, kuuluuko tämä kattojärjestön tehtäviin vai tulisiko siirtyä malliin, jossa liitto

kattojärjestönä kouluttaisi jäsenyhdistyksiään neuvontatyöhön ja keskittyisi itse enemmän edunvalvontaan, vaikuttamistyöhön ja isojen kokonaisuuksien lobbaamiseen viranomaisille ja päätöksentekijöille. SOKE-hankkeen toimintakautena ollaan kuitenkin vielä oltu tilanteessa, jossa paikallisyhdistykset ovat melko pieniä, kokemattomia ja tarvitsevat melko paljon tukea perustoiminnassa eikä monellakaan niistä ole riittävästi resursseja neuvontaan ja asiakaspalveluun. Vaikuttaa siltä, että suomensomalialaisen järjestökentän tulee vielä kypsyä ja vakiintua ennen kuin voidaan siirtyä malliin, jossa vastuuta yksityishenkilöiden neuvonnasta voidaan siirtää liitolta jäsenyhdistyksille.

Neuvontatoimintaan ei ole saatu avustusta tai muuta resurssia, vaikka työ vaatisi oman työntekijän. Vuodelle 2015 on haettu Ray:n *Paikka auki* -ohjelman kautta rahoitusta nuoren palkkaamiseen ohjaajan tehtävään.

4. Mitä hankkeen tavoitteita ei saavutettu?

4.1. Sääntömuutokset Sääntöjen muokkaaminen tyypillisen suomalaisten kattojärjestöjen kanssa identtiseksi ei täysin onnistunut SOKE:n hankekaudella. Syynä tähän oli se, ettei jäsenistöstä tullut riittävästi kannatusta ja enemmistö koki, ettei liitossa olla vielä valmiita malliin, jossa Somalialaisten liiton päätöksentekijöinä ovat vain jäsenyhteisöjen edustajat ja yksittäisillä jäsenillä olisi vain tukijäsenyys. Asiaa kyllä lobattiin erittäin aktiivisesti sekä työntekijöiden että kantasuomalaisten yhteistyökumppaneiden toimesta. Osa aktiivisista toimijoista ja luottamushenkilöistä ei ole jäsenjärjestöjen edustajia tai toimi aktiivisesti missään jäsenyhdistyksessä vaan he ovat ainoastaan liiton jäseniä ja haluavat toimia siinä somaliyhteisön edustajina. Erityisesti he kannattivat vuoden 2013 sääntömuutosprosessin yhteydessä sitä, että valtuustoon voi asettua ehdokkaaksi sen jälkeen, kun on kuulunut Somalialaisten liittoon jäsenenä kaksi vuotta eikä edellytyksenä ole se, että on jonkun jäsenyhdistyksen asettamana ehdokkaana. Taustalla on myös kulttuurisia piirteitä; nykyinen malli koetaan yhteisöllisyyttä paremmin ylläpitäväksi ja perinteisemmäksi. Tällä hetkellä keskustelua käydään siitä, millaisen välivaiheen kautta voitaisiin asteittain siirtyä suomalaiseen kattojärjestömalliin.

4.2. Valtuuston aktivoiminen työryhmätyöskentelyyn ei myöskään onnistunut kovin hyvin, vaikka sitä on yritetty vuoden 2012 luottamushenkilöiden koulutuksesta alkaen. Osa valtuuston jäsenistö on ollut aktiivisia toimijoita ja myös perehtynyt johonkin aihealueeseen, mutta osa on tyytynyt vain käymään kokouksissa ja seuraamaan liiton toimintaa. Valtuusto on vapaaehtoisresurssi, mutta ihannetilanteessa se toimisi vahvemmin asiantuntijaresurssina, jolla olisi erityisosaamista ja -tietämystä ja se osallistuisi aktiivisemmin toiminnan suunnitteluun.

4.3. Naisten vähäinen kiinnostus järjestöhallintoon on ollut liitossa ja monessa jäsenyhdistyksessä krooninen ongelma, johon ei yrityksistä huolimatta ole löytynyt ratkaisua. Esimerkiksi vuoden 2014 valtuuston vaalien alla luottamushenkilöt olivat yhteydessä pitkään listaan naisia ja heitä rohkaistiin asettumaan ehdolle. Valtuustossa ja hallituksessa on pitkään ollut vain yksi tai kaksi naista, ja tälläkin hetkellä hallituksessa on vain yksi nainen. Naiset ovat SOKE:n hankekaudella kuitenkin osallistuneet aktiivisesti seminaareihin ja ryhmätoimintoihin, lisäksi he ovat osoittaneet kiinnostusta koulutuksen ja työelämän kysymyksiin. Myös työkokeilujaksoilla on vuosina 2012-14 ollut noin 20 naista ja kyselyitä tulee jatkuvasti lisää. Paikallisesti järjestökentältä löytyy myös joitakin naisten hallinnoimia yhdistyksiä, jotka ovat ylläpitäneet esim liikunta- ja harrastustoimintaa mm. lapsille, nuorille ja äideille sekä tukiovetusta.

Vaikuttaa siltä, että järjestötyö kiinnostaa naisia, mutta luottamushenkilönä toimiminen ei. Saattaa olla, että luottamushenkilönä toimimiseen liitetään traditionaalisissa maahanmuuttajayhteisöissä tietty

”pönötys”, joka koetaan miesten erityisalaksi. Naiset eivät yksinkertaisesti koe järjestöjen luottamushenkilönä toimimista omakseen, sillä yhdistykset ovat pitkään olleet 1.maahanmuuttajapolven miesten hallussa. Sukupuolijako on erittäin hitaasti muuttuva kulttuurinen rakenne, johon pyritään vaikuttamaan muun muassa luomalla liiton nuorten ryhmän kautta kontakteja toisen sukupolven nuoriin naisiin ja herättämään heidän kiinnostustaan järjestötoimintaan. SOKE-hankkeen työntekijät ovat myös voimakkaasti rohkaisseet paikallisia järjestöjä ottamaan toisen sukupolven nuoria naisia mukaan toimintaansa, sillä heillä on usein järjestötoiminnassa tarpeellinen hyvä suomenkielentaito ja suomalaisen järjestelmän tuntemus. Muutamissa järjestöissä tämä onkin onnistunut.

4.4 Maantieteellinen kattavuus Joiltakin osin hankkeen maantieteellistä painotusta jouduttiin tarkistamaan. Alkuperäiseen hankesuunnitelmaan oli sisällytetty toimintoja Turussa, jossa toimii somalialaisten perustamia yhdistyksiä ja heidän kanssaan on oltu keskusteluyhteydessä. Turun somalialaiset eivät kuitenkaan ole kokeneet tarpeelliseksi liittyä Somaliliiton jäseniksi, vaikka tätä on heille ehdotettu. He eivät ole myöskään tarvinneet neuvontaa järjestötoiminnassa ainakaan SSL:lta. On mahdollista, että kaupungissa on niin toimivat järjestöjen tukiverkostot, että ne ovat riittäneet. Suomen länsirannikolla aktiivisia yhteyksiä on kuitenkin ollut Vaasan alueelle, jossa toimii peräti neljä eri somalilyhdistystä (yksi ruotsinkielinen), lisäksi luottamushenkilöt ovat vierailleet alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanottoyksikössä Pietarsaareissa.

Maantieteellisesti SOKE on suuntautunut sinne, missä on Somalialaisten liiton jäsenyhdistyksiä ja muita aktiivisesti toimivia somalilyhdistyksiä ja joissa on ilmennyt tarvetta saada tukea ja neuvontaa. Jyväskylässä, Tampereella, Oulussa, Vaasassa, Kajaanissa ja Lieksassa toimivien somalilyhdistysten kanssa on ollut yhteistyötä. Vaikka SOKE ei ole toiminut aktiivisesti Turussa, keskusteluyhteys on olemassa ja yhteistyötä voidaan tulevaisuudessa tehdä liiton ja turkulaisten järjestöjen kesken. Yhdistykset ovat tervetulleita liiton jäseniksi tai yhteistyökumppaneiksi.

VII Hyvien käytäntöjen juurruttaminen

Suomen somalialaisten liitto vuodesta 2015 eteenpäin

Somalialaisten kotoutumisen, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen niin Suomessa kuin diasporassa laajemminkin ovat Suomen somalialaisten liiton toiminnan päätavoitteet. SOKE-hankkeen aikana liiton perustehtävät ovat kirkastuneet ja jäsentyneet. Liitto keskittyy siihen, että perustehtävät eli jäsenjärjestöpalvelut, vaikuttamis- ja asiantuntijatyö, tiedotus, suomensomalialaisten neuvonta- ja edunvalvontapalvelut sekä kansainvälinen yhteistyö pysyvät keskiössä ja kehittämistoimet kohdistuvat nimenomaan näihin toimintamuotoihin.

Valtakunnallista verkostoa ylläpidetään aktiivisesti järjestämällä jäsenyhdistysten ja muiden yhteistyökumppanien kanssa toimintaa ja tilaisuuksia eri puolilla Suomea. Liitto on lokakuussa 2014 käynnistänyt *Anti-marginalization* –projektin, jonka puitteissa erityisesti nuorille ja naisille suunnattuja tapahtumia järjestetään pääkaupunkiseudun kunnissa, Oulussa, Jyväskylässä ja Vaasassa. Toiminnot pitävät sisällään matalan kynnyksen paikallista asukastoimintaa, koulutus- ja työllistymisinfoja sekä työpajoja nuorille. Hankkeen koordinoinnista vastaavat projektikoordinaattori **Abdurizak Shire** ja Suomen somalialaisten liiton nuorten ryhmä. *Anti-marginalization* –projektia tukee Open Society Foundation (OSF). Erityisenä tavoitteena on lisätä somalialaisten ja kantasuomalaisten kanssakäymistä, jota liiton jäsenet pitävät yhtenä tärkeimmistä asioista.

Verkostoyhteistyö sekä suomensomalialaisten yhdistysten että kantasuomalaisten ohjausryhmän asiantuntijatahojen kanssa on liiton toiminnan perusta ja jatkuu edelleen vuodesta 2015 eteenpäin.

Vaihtuvuus on osa kansalaisjärjestötoimintaa. Vaikka tavoitteena on saada toimintaan mukaan enemmän naisia ja nuoria, liitossa pyritään huolehtimaan siitä, että joka toinen vuosi vaihtuvien liiton luottamushenkilöiden joukossa on sekä kokemusta että ns. uutta verta. Tämä takaa parhaiten sen, että osaaminen siirtyy vaihtuvalta henkilöltä toiselle ja jää liittoon. Jäsenyhdistysten piirissä pyritään niin ikään vahvistamaan osaamisen jatkuvuutta.

Lähteet ja viittaukset:

THL:n Maamu-tutkimus: Maamu-tutkimus <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijaty/vaestotutkimukset/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointitutkimus-maamu->

Turvapaikka- ja oleskelulupatilastot (migri.fi) http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot

[”Jatkuva huoli, ikävä ja suru” – kokemuksia perheenyhdistämisestä.](#) Raportti pakolaisen perheenyhdistämishojelman kauttatulleiden perheiden haastatteluista. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA, 2011. http://www.socca.fi/files/961/Perheenyhdistaminen_haastattelut.pdf

Uutisointia pohjoismaisesta seminaarista 20.-21.10.2014:

http://yle.fi/uutiset/pohjoismaiden_somalialaiset_nuorten_radikalisoituminen_on_yhteinen_ongelma/7543005

HS 22.10.2014: Somaliyhteisölle kiitosta radikalismien torjunnasta – Pohjoismaiden somalit tiivistävät yhteistyötään. Espoon kokouksessa etsittiin syitä nuorten radikalisoitumiselle.

<http://www.hs.fi/paivanlehti/ulkomaat/Somaliyhteis%C3%B6lle+kiitosta+radikalismien+torjumisesta/a1413868634345?src=haku&ref=arkisto%2F>

Yle svenska 17.10.2014: Somalier i Norden bildar nätverk

<http://svenska.yle.fi/artikel/2014/10/16/somalier-i-norden-bildar-natverk>